

محرم الحرام ۱۴۴۱

۵۸/۶/۱

دوره مقدماتی فقه المکاسب جلسه چهارم

۱. چهارکار پیش‌رو برای ارزش‌گذاری و طبقه‌بندی نظام مشاغل بر اساس فقه المکاسب

چیست؟ (تکمیل باب اول فقه المکاسب)

۲. ویژگی‌های الگوی تولید از منظر آیات و روایات چیست؟ (باب دوم فقه المکاسب)

۲/۱. دسته «روایات عام تولید کالا و خدمات» چه ویژگی‌هایی در تولید را مشخص

می‌کند؟

۲/۲. دسته «روایات بخشی تولید کالا و خدمات» چه ویژگی‌هایی در تولید را مشخص

می‌کند؟

۲/۳. طبق دو دسته روایات عام و بخشی الگوی تولید، آیا تولید باید متمرکز (صنعتی)

باشد یا غیر متمرکز؟

شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی

۲۵ شهریور ۱۳۹۸

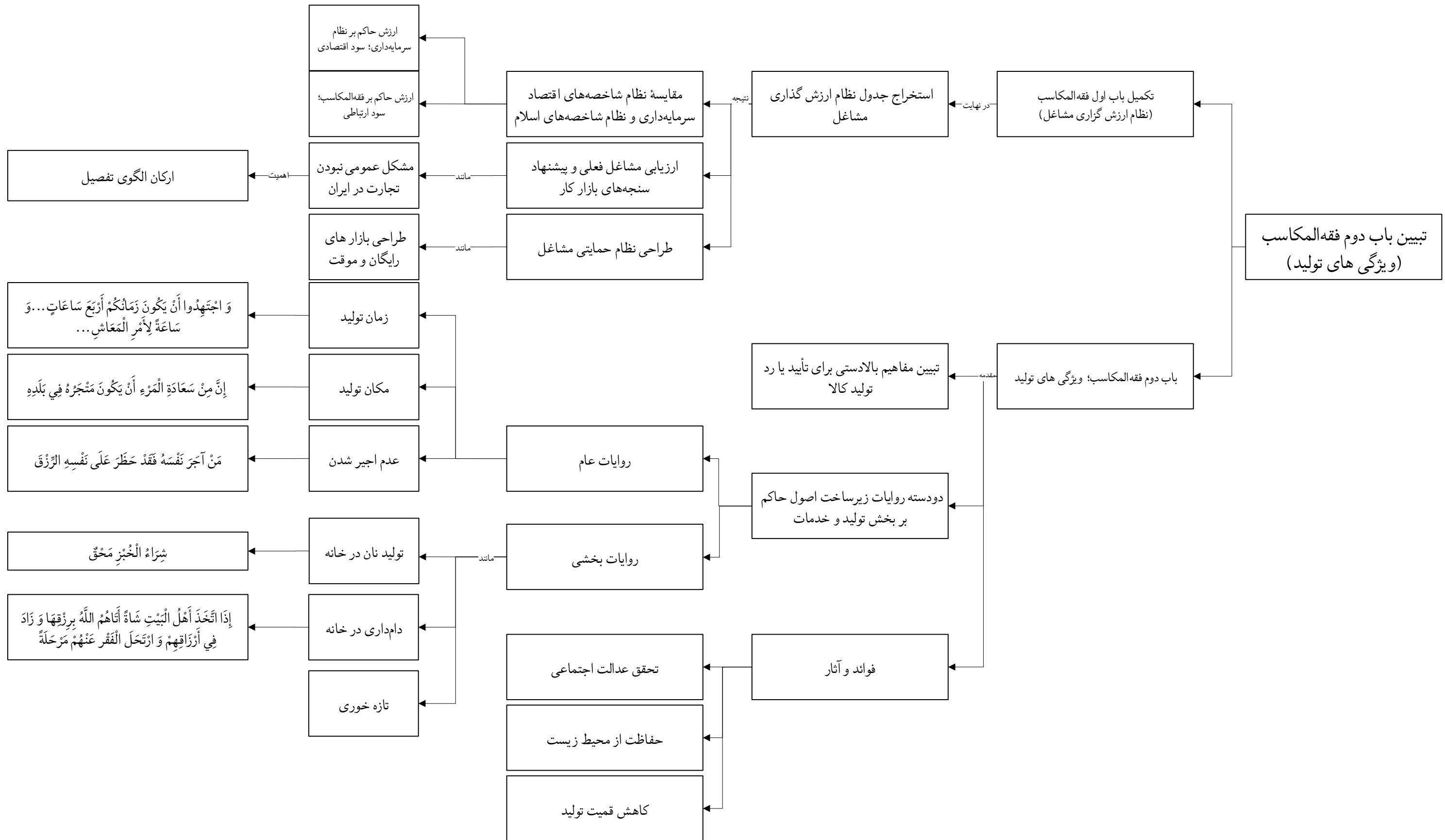

وَكَايْنُ مِنْ نَبِيِّ قَاتِلَ مَعَهُ رِثْيُونٌ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ.

آیه ۱۴۶ سوره مبارکه آل عمران

چه بسا پیامبرانی که انبوهی دانشمندان الهی مسلک [او کاملان در دین] به همراه او با دشمنان جنگیدند، پس در برابر آسیب‌هایی که در راه خدا به آنان رسید، سستی نکردند و ناتوان نشدند و [در برابر دشمن] سر تسلیم و فروتنی فرود نیاوردند؛ و خدا شکیبایان را دوست دارد.

تبیین دوره مقدماتی فقه المکاسب (جلسه چهارم)

شناسنامه:

جزوه پیش رو متن پیاده شده سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین علی کشوری (دبیر شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی) در نشست تخصصی تبیین فقه المکاسب (جلسه چهارم) است که در تاریخ ۱۶ محرم الحرام ۱۴۴۱ (۲۵ شهریورماه ۱۳۹۸) در مسجد امام حسن عسکری علیه السلام در شهر مقدس قم برگزار شده است. پیشنهاد می شود جزوه و نمودار این جلسه به ترتیب در قطع A۴ و A۳ چاپ شود.

فهرست مباحث

۱. تکمیل باب اول فقه المکاسب: استخراج جدول نظام شاخص‌های حاکم بر مشاغل، نظام مقایسه‌ی جدول نظام شاخص‌ها با اقتصاد سرمایه‌داری، تولید سنج‌های جدید بازار کار و طراحی نظام حمایتی جدید؛ چهار کار برای ارزش‌گذاری و طبقه‌بندی نظام مشاغل ۱
- ۱/۱. استخراج جدول نظام شاخص‌های حاکم بر مشاغل؛ اولین کار برای ارزش‌گذاری و طبقه‌بندی نظام مشاغل ۱
- ۱/۲. نظام مقایسه‌ی جدول نظام شاخص‌ها با اقتصاد سرمایه‌داری؛ دومین کار برای ارزش‌گذاری و طبقه‌بندی نظام مشاغل ۲
- ۱/۳. تولید سنج‌های جدید بازار کار؛ سومین کار برای ارزش‌گذاری و طبقه‌بندی نظام مشاغل ۲
- ۱/۴. طراحی نظام حمایتی جدید؛ چهارمین کار برای ارزش‌گذاری و طبقه‌بندی نظام مشاغل ۳
۲. باب دوم فقه المکاسب: ویژگی‌های الگوی تولید از منظر آیات و روایات چیست؟ ۳
- ۲/۱. روایات عام تولید کالا و خدمات؛ دسته‌ی اول روایات مرتبط با ویژگی‌های الگوی تولید ۴
- ۲/۱/۱. روایات زمان کسب؛ اولین دسته از روایات ویژگی‌های عام تولید کالا و خدمات ۴
- ۲/۱/۲. روایات مکان کسب؛ دومین دسته از روایات ویژگی‌های عام تولید کالا و خدمات ۵
- ۲/۱/۳. روایات نهی از اجیرشدن و استخدام؛ سومین دسته از روایات ویژگی‌های عام تولید کالا و خدمات ۶
- ۲/۲. روایات بخشی الگوی تولید؛ دسته‌ی دوم روایات مرتبط با ویژگی‌های الگوی تولید ۸
- ۲/۲/۱. روایات تولید نان در خانه و نهی از خرید آرد؛ اولین نمونه از روایات بخشی الگوی تولید ۸
- ۲/۲/۲. روایات نگهداری دام در خانه؛ دومین نمونه از روایات بخشی الگوی تولید ۱۲
- ۲/۲/۳. روایات توصیه به تازه خوری؛ سومین نمونه از روایات بخشی الگوی تولید ۱۵
- ۲/۳. اصل بودن تولید غیر متمرکز؛ نتیجه‌ی دو دسته آیات و روایات عام و بخشی در ویژگی‌های الگوی تولید و تفاوت بنیادین با الگوی تولید صنعتی ۱۶

۲/۳/۱. پایه‌ریزی عدالت در الگوی تولید؛ اولین فایده الگوی تولید غیرمتمرکز نسبت به تولید صنعتی ... ۱۷

۲/۳/۲. حفظ ریشه‌ای محیط زیست؛ دومین فایده الگوی تولید غیرمتمرکز نسبت به تولید صنعتی ۱۷

۲/۳/۳. کاهش قیمت تمام شده؛ سومین فایده الگوی تولید غیرمتمرکز نسبت به تولید صنعتی ۱۸

پیوست‌ها..... ۱۹

پیوست ۱: سنجه‌های تعریف شده از طرف وزارت کار ۱۹

بسم الله الرحمن الرحيم

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم. الحمد لله رب العالمين و الصلاة و السلام على سيدنا و نبينا و شفيعنا فى يوم الجزاء ابى القاسم محمد ﷺ و على اهل بيته الطيبين الطاهرين سيما بقيه الله فى الارضين ارواحنا لآماله الفداء و عجل الله تعالى فرجه الشريف و اللعن الدائم على اعدائه اعداء الله من الان الى قيام يوم الدين.

۱. تکمیل باب اول فقه المکاسب: استخراج جدول نظام شاخص‌های حاکم بر مشاغل، نظام مقایسه جدول نظام شاخص‌ها با اقتصاد سرمایه‌داری، تولید سنج‌های جدید بازار کار و طراحی نظام حمایتی جدید؛ چهار کار برای ارزش‌گذاری و طبقه‌بندی نظام مشاغل
در جلسه گذشته، بحث راجع به تحلیل معیارهای فقهی‌ای بود که بر اساس آن طبقه‌بندی مشاغل را انجام می‌دهیم. عرض کردیم که از چهار دسته روایات به نظامی از معیارها و شاخص‌ها دست پیدا می‌کنیم و بر اساس آن معیارها و شاخص‌ها طبقه‌بندی مشاغل را انجام می‌دهیم و در واقع نظام ارزش‌های حاکم بر فقه المکاسب را بحث می‌کنیم. چون بنای ما در این دوره بر اختصار است من نتوانستم و در واقع نخواستیم به نحو تفصیلی مباحثات حوزه طبقه‌بندی را به سرانجام برسانم ولی ان شاء الله اگر در دوره‌های بعد خدا توفیق داد چهار کار را در ادامه مباحثات باب اول فقه المکاسب انجام خواهیم داد؛

۱/۱. استخراج جدول نظام شاخص‌های حاکم بر مشاغل؛ اولین کار برای ارزش‌گذاری و طبقه‌بندی نظام مشاغل
اولاً جدولی را استخراج خواهیم کرد که آن جدول حاوی نظامی از شاخص‌ها خواهد بود و مثلاً بیست شاخص را که همه از مفاهیم حاکم بر حوزه مکاسب است را بحث خواهیم کرد. بنابراین تکمیل بحث باب اول در گام اول به این منجر می‌شود که جدولی از شاخص‌ها را استخراج کنیم. بر اساس آن نظام شاخص‌ها لا اقل باید سه کار را انجام دهیم؛

۱/۲. نظام مقایسه جدول نظام شاخص‌ها با اقتصاد سرمایه‌داری؛ دومین کار برای ارزش‌گذاری و طبقه‌بندی نظام مشاغل

اولاً آن نظام شاخص‌ها را با ارزش‌ها و مفاهیم و شاخص‌های حاکم بر اقتصاد سرمایه‌داری مقایسه کنیم. همان طور که عرض کردم در اقتصاد سرمایه‌داری ارزش مطلق مسئله ایجاد ارزش افزوده است^۱ و بر اساس این مفهوم اقتصاد سرمایه‌داری را طراحی و بازسازی می‌کنیم. در فقه‌المکاسب ارزش اصلی سود ارتباطی است و نه سود اقتصادی و اگر قرار باشد فعالیت منجر به ایجاد ارزش افزوده، بخش‌هایی از ساختار سود ارتباطی را نفی کند حتماً آن را به ضرر جامعه و عامل افزایش هزینه‌های اجتماعی جامعه در کوتاه مدت و میان مدت خواهیم دانست و نمی‌توانیم آن را به عنوان یک شغل و کسب مطلوب تجویز کنیم چه برسد به اینکه حمایت حکومتی و تقنینی و قضایی و مالی از آن شغل را در دستور کار کشور قرار دهیم. بنابراین خاصیت اول آن جدول این است که ما می‌توانیم نظام مقایسه را بین این دو دسته ارزش؛ یعنی ارزش‌های حاکم بر اقتصاد سرمایه‌داری و ارزش‌های حاکم بر فقه‌المکاسب ایجاد کنیم. این نظام مقایسه برتری مفاهیم فقه‌المکاسب را بر تئوری‌ها و مکاتب اقتصادی به نحو عمومی تفاهم خواهد کرد.

۱/۳. تولید سنجه‌های جدید بازار کار؛ سومین کار برای ارزش‌گذاری و طبقه‌بندی نظام مشاغل

کار دومی که باید انجام شود این است که مشاغل فعلی را بر اساس آن ارزش‌ها ارزیابی کنیم و در واقع سنجه‌های جدیدی را برای بازار کار ایران پیشنهاد کنیم. این کار نیز کار بسیار مهمی است. بازار کار ایران را از شر شاخصه‌های غلط سازمان بین‌المللی کار^۲ و مفاهیم غلط آمارشناسان رها خواهد کرد.^۳ نمی‌توان قائل بود که مسئله مکاسب زیرساخت هدایت است ولی برای آن سنجه‌ها و معیارهای ارزیابی طراحی نکنیم. پس بحث طراحی سنجه‌های بازار کار در واقع از ثمرات باب اول فقه‌المکاسب است. بر اساس سنجه‌های جدید وضعیت اقتصادی کشور و بازار کار ایران را ارزیابی خواهیم کرد. مثلاً یکی از سنجه‌های بازار کار این است که میزان تعرض به تجارت و عمومی بودن تجارت در کشور چقدر است. مرکز آمار ایران و در دوره‌های تکاملی مراکز غیر متمرکز ارزیابی باید یکی از شاخص‌ها را عمومی شدن تجارت قرار دهند. هر چه در کشوری تجارت عمومی‌تر باشد آن کشور پیشرفته‌تر است چرا که عرض کردیم که تجارت جزو ارکان اصلی الگو تفصیل^۴ است؛ یعنی

۱. اگر بخواهید در مورد اقتصاد یک شخص قضاوت کنید، احتمالاً قبل از هر چیز به درآمد او توجه خواهید کرد ... همین استدلال برای کل اقتصاد یک کشور نیز قابل ارائه است. وقتی درباره اقتصاد یک کشور قضاوت می‌کنید که این کشور ثروتمند یا فقیر است، نگاه شما به درآمد کل است که تک تک افراد جامعه به دست می‌آورند. این درآمد را به کمک تولید ناخالص داخلی (GDP) محاسبه می‌کنید. GDP دو چیز را محاسبه می‌کند؛ درآمد کل افراد در اقتصاد و هزینه‌های کل تولید کالاها و خدمات در اقتصاد.

نظریه اقتصاد کلان (منکیو)، ص ۹ و ۱۰

۲. ILO سازمان بین‌المللی کار و یکی از زیرمجموعه‌های سازمان ملل.

۳. برای مشاهده سنجه‌های تعریف شده از طرف وزارت کار ر.ک پیوست شماره ۱.

۴. ما طبق آیات و روایات، ظرف تولد درک و شعور را قلب انسان‌ها می‌دانیم. آیه قرآن به این صورت می‌فرماید: اعوذ بالله من الشیطان الرجیم «وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ»؛ می‌گوید فردی که به خدا ایمان بیاورد قلب او هدایت می‌شود. تعبیر آیه شریف این است که قلب او هدایت پیدا می‌کند. آیه نفرمود ذهن او هدایت پیدا می‌کند. ظرف پیدایش درک و فهم، قلب انسان‌هاست نه ذهن انسان‌ها. لذا فردی که می‌خواهد جلوی پیدایش درک و تفکرات غلط را بگیرد، باید قواعدی را ارائه دهد که «تَعْصِمُ مُرَاعَاثَهَا الْقَلْبَ»، نه «تَعْصِمُ مُرَاعَاثَهَا الذَّهْنَ» ... اگر بگوییم که محل تولد درک و فهم، ذهن نیست، بلکه قلب است؛ آیا می‌توانید با قواعد منطقی صوری جلوی خطای در تفکر را بگیرید؟ ... الگوی تفصیل با این تعریفی که بنده عرض کردم، قواعد و چارچوب‌هایی است که جلوی تولد درک غلط را در قلب می‌گیرد.

پیاده فوری نشست چهارم الگوی ساخت، ص ۱۸-۱۹

شرایط را برای دریافت فهم عمیق در مخاطب آماده می‌کند چرا که تجارت توسعه عقل ایجاد می‌کند.^۵ تجارت از جمله ابزارهایی است که صور طرف مستمع را در تفاهم‌های عمیق احیا می‌کند. بنابراین شما به هر میزان که تجارت را عمومی‌تر داشته باشید و تجارت منحصر در دستان یک عده خاص نباشد به تعبیری که الان رایج است به دست سلاطین قیر و شکر و موز نباشد و هر چه غیر متمرکزتر و عمومی‌تر باشد آن جامعه، جامعه پیشرفته‌تری است. پس شاخص‌ها و سنجه‌های جدیدی را ارزیابی خواهیم کرد.

۱/۴. طراحی نظام حمایتی جدید؛ چهارمین کار برای ارزش‌گذاری و طبقه‌بندی نظام مشاغل

کار سومی که بر اساس آن جدول نظام شاخص‌ها را تنظیم خواهیم کرد این است که نظام حمایتی جدیدی را از حوزه اقتصاد طراحی خواهیم کرد. مثلاً نظام حمایتی فعلی جایزه‌صادراتی طراحی می‌کند و جایزه‌صادراتی یکی از ارکان نظام حمایتی حوزه اقتصاد است. حال ما نیز بر اساس شاخصه‌های خودمان نظام حمایتی طراحی می‌کنیم. مثلاً یکی از حمایت‌هایی که حکومت‌ها برای توسعه تجارت انجام می‌دهند طراحی بازارهای رایگان و موقت است. حیث اینکه ما بازارها را به دودسته دائم و موقت در فقه تقسیم کرده‌ایم علت آن مکان بازار نیست بلکه موقت بودن استفاده مردم از دکه‌های آن بازار در امر تجارت است. حال با این نکته توضیحی که در نام گذاری بازارهای موقت دادم حکومت بازار موقت می‌سازد و از دکه‌های آن بازار عائدی و حقوق تجاری نمی‌گیرد و این خود یک اقدام حمایتی است که کمک می‌کند که تجارت یک امر عمومی و آسان شود. لذا به یک نظام حمایتی جدیدی نیز خواهیم رسید که ان شاء الله در دوره‌های تفصیلی در مورد آن بحث خواهیم کرد. خواستم این تتمه را راجع به باب اول فقه‌المکاسب خدمت شما داشته باشم که اگر ان شاء الله دوره‌های تفصیلی‌ای برگزار شد ابتدای مباحثات ما باید با استخراج جدولی که حاوی نظام ارزشی فقه‌المکاسب است ختم شود و بر اساس آن جدول هم فرایند نظام مقایسه را مدیریت کنیم تا «قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ»^۶ اتفاق بیفتد و هم ارزیابی نظام مشاغل فعلی و طبقه‌بندی آن‌ها را به چالش بکشیم و نظام ارزشی حوزه کسب را با چالش نرم روبه‌رو کنیم و در نهایت به طراحی نظام ارزشی جدیدی دست پیدا کنیم. من از این بحث بگذرم. امیدوارم و از خدای متعال تقاضا می‌کنم که توفیق دهد که در یک دوره تفصیلی این مباحثات را انجام دهیم.

۲. باب دوم فقه‌المکاسب: ویژگی‌های الگوی تولید از منظر آیات و روایات چیست؟

خب همانطور که وعده دادم امروز ان شاء الله می‌خواهیم باب دوم فقه‌المکاسب را بحث کنیم. باب دوم فقه‌المکاسب به لحاظی یک باب بکر است و شاید به این نحوی که مطرح می‌کنم کمتر و یا اصلاً مورد توجه نبوده است و خیلی کمک می‌کند که نظام مقایسه فقه‌المکاسب با اقتصاد سرمایه‌داری واضح‌تر شود. همان طور که عرض کردم در باب دوم به ویژگی‌های الگوی تولید

۵. علی بن ابراهیم، عن أبيه، عن ابن أبي عمير، عن حماد بن عثمان، عن أبي عبد الله عليه السلام قال: ترك التجارة يُفُضُّ العقل.

امام صادق عليه السلام: رها کردن تجارت، عقل را می‌کاهد.

الکافی، ج ۵، ص ۱۴۸

عدة من أصحابنا، عن أحمد بن محمد، عن ابن فضال، عن ابن بكير، عن حماد بن عثمان، عن أبي عبد الله عليه السلام قال: التجارة تُرِيدُ في العقل.

امام صادق عليه السلام: تجارت، عقل را می‌افزاید.

الکافی، ج ۵، ص ۱۴۸

۶. لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطُّغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ / بقره،

در مسئله اقتصاد می پردازیم؛ یعنی این را بحث می کنیم که به اصطلاح امروزی ها تولید به چه شکل اتفاق می افتد. تولید - که ممکن است متعلق آن امور مختلفی باشد - چطور اتفاق می افتد؟ آیا ما به هر شکلی می توانیم کالاها را تولید کنیم؟ آیا به هر شکلی می توانیم خدمات را تولید کنیم یا نه تولید کالا و خدمات در فقه شیعه مشروط به یک مفاهیم بالادستی است و اگر کسی به آن مفاهیم بالادستی توجه نکند، در واقع تولید آن جامعه به ثروتمند شدن آن جامعه ختم نمی شود؛ چرا که همان طور که عرض کردیم هزینه ها ارتقاء پیدا می کند.

از مباحثاتی که در باب اول فقه المکاسب مطرح شد معنایی پیدا شد و آن معنا نیز این است که ارزش افزوده نباید سود ارتباطی را به چالش بکشد. شبیه این بحث نیز در الگوی تولید مطرح است؛ یک سری نظام مفاهیم داریم که باید در طراحی الگوی تولید رعایت شود. خود مسئله سود ارتباطی نیز یکی از آن مفاهیم است. برای اینکه اصول حاکم بر الگوی تولید به دست بیاید ما دو دسته روایت را باید بررسی کنیم یا لا اقل در این دوره بحثی بنده دو دسته روایت را بررسی می کنم تا قواعد و اصولی در ذهن شما برای چهارچوب گذاری و طراحی های بخش تولید کالا و خدمات تشکیل شود.

۲/۱. روایات عام تولید کالا و خدمات؛ دسته اول روایات مرتبط با ویژگی های الگوی تولید

دسته اول روایات، روایاتی هستند که به نحو عام قواعد تولید کالا و خدمات را بحث می کنند که خود دسته اول شامل سه دسته روایت است که خدمت شما عرض می کنم. یک دسته دیگر از روایات داریم که اینها در مورد تولید یک کالای خاص و یک خدمت خاص یک شرط را بحث می کند و اصطلاحاً روایات بخشی اند و روایات عام محسوب نمی شوند. از بررسی هر دو دسته روایات ما می توانیم اصولی استنباط بکنیم که بر مسئله تولید حاکم هستند. خب من از روایات عام شروع کنم که به بیان ویژگی های تولید کالا و خدمات در یک امر خاص ندارد و حضرت به نحو عمومی بحث می کند که اگر شما مشغول کسبی شدید باید این قواعد را رعایت کنید.

۲/۱/۱. روایات زمان کسب؛ اولین دسته از روایات ویژگی های عام تولید کالا و خدمات

دسته اول روایات، روایاتی هستند که راجع به زمان کسب و زمان امرار معاش وارد بحث شده اند. حالا هر کس که در هر شغلی مشغول است حضرت به او توصیه کرده است که مسئله امرار معاش را در زمان خاصی انجام دهد و زمان امرار معاش تمام یا اکثر زمان یک فرد را در روز نگیرد. به عنوان مثال از امام رضا علیه السلام روایتی نقل شده است که حضرت می فرمایند: «اجْتَهِدُوا» حضرت می فرماید که سعی کنید این طور باشید و از این کلمه پیداست که این مسئله خیلی مانع دارد که حضرت شروع روایت را از کلمه «اجْتَهِدُوا» شروع می کنند و این به معنای این است که این امر، امری نیست که به سادگی محقق شود. اصطلاحاً تحقق این مسئله معارض زیاد دارد. لذا حضرت می فرمایند: «اجْتَهِدُوا فِي أَنْ يَكُونَ زَمَانُكُمْ أَرْبَعَ سَاعَاتٍ»^۷

۷. [قال الرضا علیه السلام]: وَ اجْتَهِدُوا أَنْ يَكُونَ زَمَانُكُمْ أَرْبَعَ سَاعَاتٍ سَاعَةً مِنْهُ لِمُنَاجَاتِهِ وَ سَاعَةً لِأَمْرِ الْمَعَاشِ وَ سَاعَةً لِمُعَاشَرَةِ الْإِخْوَانِ النَّقَاتِ وَ الَّذِينَ يُعَرِّفُونَكُمْ عُيُوبَكُمْ وَ يَخْلُصُونَ لَكُمْ فِي الْبَاطِنِ وَ سَاعَةً تَخْلُوْنَ فِيهَا لِلذَّاتِكُمْ وَ يَهْدِيهِ السَّاعَةُ تَقْدِرُونَ عَلَى الثَّلَاثِ السَّاعَاتِ...

بکوشید که وقت شما چهار ساعت باشد، یک ساعت برای مناجات با خدا، یک ساعت برای کار زندگانی و معاش، یک ساعت هم برای معاشرت با برادران و مردمان مورد اعتماد که عیوب شما را بشما می فهمانند و از دل بشما اخلاص دارند و یک ساعت هم خلوت کنید برای درک لذتهای حلال و به وسیله این ساعت بر انجام وظایف آن سه ساعت دیگر توانا می شوید.

سعی کنید زمانی که در اختیار دارید را تقسیم بر چهار بخش کنید «سَاعَةً لِمُنَاجَاةِ اللَّهِ» یک بخش از وقتتان را به این اختصاص دهید که با خدای متعال نجوا کنید. مناجات یعنی بدون اینکه کسی متوجه شود شما حرفتان را با خدا در میان بگذارید که این یک بخش است. بعد می‌فرمایند: «وَسَاعَةً لِأَمْرِ الْمَعَاشِ» بخشی را برای امر معاشات در نظر بگیرید که این جا شاهد عرض بنده است. البته ممکن است هر کسی به شکل خاصی تأمین معاش داشته باشد و روایت می‌فرماید که راجع به امر معاشات به این شکل وقتی را اختصاص دهید. «وَسَاعَةً لِمُعَاشَرَةِ الْإِخْوَانِ» وقتی را برای معاشرت با برادران مورد اعتمادتان قرار دهید و الی آخر که من به آن‌ها نمی‌پردازم. بنابراین حضرت به نحو مطلق می‌فرماید که مراقب زمان حوزه شغلتان باشید. پس چهار چوب گذاری الگوی تولید ما نمی‌تواند به شکلی باشد که همه وقت کارگر را در اختیار بگیریم. الگوی تولیدی که وقت کارگر را به نحو حداکثری اشغال می‌کند، الگوی تولید غلطی است. چرا اینگونه است؟ چون باعث می‌شود که اوقات دیگر کارگر را اشغال کند و اگر آن اوقات اشغال شد سود ارتباطی و سایر مفاهیمی که در حوزه ربح (سود) متصور است به چالش کشیده می‌شود. همه سودها سود اقتصادی نیستند. اتفاقاً اگر شما سود ارتباطی نداشته باشید هزینه‌هایتان ارتقاء پیدا می‌کند. پس مسئله زمان در طراحی‌های کاری مسئله بسیار مهمی است. پس این یک نوع از روایات است که مسئله زمان را بحث می‌کند.

۲/۱/۲. روایات مکان کسب؛ دومین دسته از روایات ویژگی‌های عام تولید کالا و خدمات

یکی دسته دیگر از روایات که به بیان‌های مختلف در اصول روایی ما وارد شده است، روایاتی است که راجع به مکان شغل بحث می‌کند و به این سؤال پاسخ می‌دهد که باید شغل در کجا قرار بگیرد؟ چون ما می‌خواهیم کارگاه، کارخانه و مؤسسه طراحی کنیم، جانمایی این مؤسسات کجا باید باشد؟ آیا شرکت ایران خودرو می‌تواند بگوید من در فلان منطقه کشور به دلیل دسترسی بیشتر به آب و یا با ملاحظات فنی می‌خواهم کارگاه و کمپ و محل کارخانه خودم را جانمایی کنم؟ روایاتی که خواندم به ما کمک می‌کند که جانمایی کارخانه‌ها و مؤسسات باید با قید سود ارتباطی باشد. البته در واقع این روایات «مکان» شرحی برای روایات «زمان» است؛ چون اگر مکان را در جای غلط جانمایی کنیم، «زمان» به چالش کشیده می‌شود. به هر حال در لسان روایات، روایاتی که مکان اشتغال و کسب را بحث می‌کند، به صورت مجزا بحث شده است؛ لذا ما اگرچه بین روایاتی که مکان تجارت و کسب را بحث می‌کند با روایاتی که زمان کسب را بحث می‌کند، ارتباط مفهومی می‌بینیم و اتفاقاً به نظر ما اهل بیت علیهم‌السلام مکان را به دلیل زمان بحث کردند ولی به هر حال چون به صورت مجزا در روایات وارد شده، ما هم به صورت مجزا و در مرتبه دوم آن را بحث کردیم. مثلاً یکی از آن روایات این است که «ابن مسکان» از امام سجاد علیه‌السلام - با واسطه - نقل کرده است: «إِنَّ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَكُونَ مَتَجِرُهُ فِي بَلَدِهِ وَ يَكُونَ خُلُطَاؤُهُ صَالِحِينَ»^۸ - و الی آخر

وَقَالَ [الكاظم] عليه‌السلام: اجْتَهِدُوا فِي أَنْ يَكُونَ زَمَانُكُمْ أَرْبَعَ سَاعَاتٍ سَاعَةً لِمُنَاجَاةِ اللَّهِ وَ سَاعَةً لِأَمْرِ الْمَعَاشِ وَ سَاعَةً لِمُعَاشَرَةِ الْإِخْوَانِ وَ الثَّقَاتِ الَّذِينَ يُعَرِّفُونَكُمْ عُيُوبَكُمْ وَ يُخْلِصُونَ لَكُمْ فِي الْبَاطِنِ وَ سَاعَةً تَخْلُونَ فِيهَا لِلذَّائِمِ فِي غَيْرِ مُحَرَّمٍ وَ بِهِذِهِ السَّاعَةُ تَقْدِرُونَ عَلَى الثَّلَاثِ سَاعَاتٍ...

بکشید که وقت شما چهار ساعت باشد، یک ساعت برای مناجات با خدا، یک ساعت برای کار زندگانی و معاش، یک ساعت هم برای معاشرت با برادران و مردمان مورد اعتماد که عیوب شما را بشما می‌فهمانند و از دل بشما اخلاص دارند و یک ساعت هم خلوت کنید برای درک لذتهای حلال و به وسیله این ساعت بر انجام وظایف آن سه ساعت دیگر توانا می‌شوید.

تحف العقول، ص ۴۱۰

۸. عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ قَالَ قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عليه‌السلام: إِنَّ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَكُونَ مَتَجِرُهُ فِي بَلَدِهِ وَ يَكُونَ خُلُطَاؤُهُ صَالِحِينَ وَ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ يَسْتَعِينُ بِهِمْ.

الروایة- در این حدیث می فرماید: محل تجارت فرد نباید خارج از «بلد زندگی» شخص باشد. ممکن است بتوان در این روایت در شرایط فعلی مناقشه کرد و بگوییم «بلد» شامل تهران هم می شود. طول و عرض تهران خیلی زیاد است. باید توجه کرد روایت در شرایطی صدور پیدا کرده که در آن عُرف، بلادها کوچک بودند و مثلاً شهرهای بزرگ حداکثر صد هزار نفر جمعیت داشتند و وقتی حضرت تأکید می کنند: «أَنْ يَكُونَ مُتَجَرِّهً فِي بَلَدِهِ» در واقع تأکید می کنند محل شغل، نزدیک محل زندگی فرد باشد. این هم یک دسته روایت است و امام علیه السلام با لسان و کلمات متفاوت این را بحث کرده اند که در واقع به کسانی که تقسیمات شهری را طراحی می کنند، کمک می کند تا با توجه به این قید، اجازه ندارند مکان طراحی مؤسسات خدماتی و کارگاه های تولیدی را طوری طراحی کنند که [باعث شود میان بین خانه شخص با محل کارش] فاصله بیافتد تا زمان زندگی کارگر و کارفرما به چالش کشیده شود. اینها خیلی روایات کاربردی هستند. این هم یک دسته از روایات است.

۲/۱/۳. روایات نهی از اجیر شدن و استخدام؛ سومین دسته از روایات ویژگی های عام تولید کالا و خدمات

دسته سوم روایات عامی که ویژگی های الگوی تولید را بحث می کند، روایاتی هستند که به مؤمنین توصیه کردند که اجیر نشوند و اجیر شدن را نهی کردند. مثلاً «عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ» نقل می کند که امام باقر علیه السلام فرمودند: «مَنْ آجَرَ نَفْسَهُ فَقَدْ حَظَرَ عَلَيْهَا الرِّزْقُ»^۹ اگر کسی خود را اجیر کرد، روزی را بر خود تنگ کرده است و امام علیه السلام به اصطلاح می فرماید استخدام شدن و در استخدام دیگران بودن، باعث می شود روزی انسان کم شود. مُعَلَّل روایت این است که از امام علیه السلام می پرسند: «وَ كَيْفَ لَا يَحْظُرُ عَلَيْهَا الرِّزْقُ وَ مَا أَصَابَ فَهُوَ لِرَبِّ آجَرُهُ» امام علیه السلام می فرمایند: چه طور رزقش کم نشود در حالی که اصل درآمد برای کارفرماست و تنها طبق قرارداد مثلاً دو میلیون به شما پرداخت می کند. حضرت علیه السلام می فرماید مواظب باشید اجیر نشوید چون اجیر شدن باعث تنگ شدن رزق می شود. شما باید سعی کنید خودتان صاحب کسب و کار شوید. این روایت با این دقت ها منجر به تغییر الگوی تولید می شود. اگر همه سعی کنند که خودشان صاحب کسب و کار شوند، ممکن است بعضی موفق نشوند ولی آن دسته از افراد که موفق می شوند، باعث می شود الگوی تولید غیر متمرکز شود و مثلاً

امام زین العابدین علیه السلام: از نیک بختی مرد، این است که محل تجارتش در شهرش باشد و رفیقانش صالح باشند و فرزندانی داشته باشد که از آنان یاری بگیرد.

الکافی، ج ۵، ص ۲۵۷

۹. رَوَى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ مَنْ آجَرَ نَفْسَهُ فَقَدْ حَظَرَ عَلَيْهَا الرِّزْقُ وَ كَيْفَ لَا يَحْظُرُ عَلَيْهَا الرِّزْقُ وَ مَا أَصَابَ فَهُوَ لِرَبِّ آجَرُهُ.

عبد الله بن محمد جعفی گوید: امام محمد باقر علیه السلام فرمود: هر کس خود را اجیر سازد روزی را بر خود تنگ کرده است، چگونه بر خود تنگ نکرده باشد در حالی که آنچه به چنگ می آورد از آن دیگری است همان که او را اجاره کرده است. [ترجمه غفاری]

من لایحضره الفقیه ج ۳ ص ۱۷۴

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ بَرِيعٍ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ يُوسُفَ عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام يَقُولُ مَنْ آجَرَ نَفْسَهُ فَقَدْ حَظَرَ عَلَى نَفْسِهِ الرِّزْقَ وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى وَ كَيْفَ لَا يَحْظُرُهُ وَ مَا أَصَابَ فِيهِ فَهُوَ لِرَبِّهِ الَّذِي آجَرَهُ.

امام صادق علیه السلام: کسی که خود را اجیر [دیگری] کند، مانع روزی خود شده است. در روایتی دیگر آمده است: چگونه مانع روزی خود نشده، حال آن که دسترنجش از آن کار فرمایی است که او را اجیر خود کرده است!

الکافی، ج ۵، ص ۹۰

چندین هزار نفر در یک بخش تولیدی به طور مستقل تولید کنند. فوائد زیادی بر این بار می شود. ان شاء الله خواهیم گفت وقتی الگوی تولید غیر متمرکز باشد، چه فوایدی خواهد داشت ولی به هر حال فرض کنید اگر این روایات و نظام ارزشی گسترش پیدا کند، باعث می شود مثل الان نباشد که همه فکر می کنند شغل استخدامی، شغل مطلوبی است. به دلیل اینکه نظام ارزشی به این شکل است، همه به تقویت نظام سرمایه داری کمک می کنند. چون اصل را بر استخدام قرار می دهند، کمک می کنند بخش خصوصی [فربه شود]. تعریف دقیق تر برای اصطلاح «بخش خصوصی» - به تعبیر مرحوم سید منیر - همان خان های سابق هستند. خان های سابق در هر منطقه یک نفر بود و کار خان هم به صورت ساده این بود که ابتدا سود خود را حساب می کرد و بعد هم به نوکرها و مردم و رعیت، سودی می رساند ولی اصل سود خودش بود. مرحوم سید منیر حرف خوبی زده، ایشان می گفتند: در بخش خصوصی، بخش های مختلف دارای خان شده اند! به این صورت که هر بخشی خانی دارد که ابتدا سود خودش را محاسبه می کند و بعد سود دیگران را می دهد. مثلاً فرض بفرمایید سازمان آب را به بخش خصوصی واگذار می کنند^{۱۰}، عده ای هم می آیند این تشکیلات را می خرند. آنها ابتدا سود خودشان را محاسبه می کنند و بعد هم فیش های آب را طوری صادر می کنند که سود خودشان تأمین شود! واقعیت بخش خصوصی که خیلی هم در اقتصاد سرمایه داری از آن تعریف می شود، همان خان و خان بازی مذمومی است که همه می دانیم چه مفاسدی دارد و حیث آن هم این است که ابتدا باید سود سرمایه دار لحاظ شود و بعد هم سود عموم مردم داده شود؛ در حالی که مسئله در فقه اسلامی، برعکس است و شما باید سود عامه را بر سود جریان خاص حاکم کنید. در توصیه های امیرالمومنین علیه السلام به والیانشان و در بعضی دیگر از روایات، این مسئله زیاد بحث شده است. چرا الان اقدامات ما باعث می شود بخش خصوصی توسعه پیدا کند؟ پاسخ آن همین نظام ارزشی حاکم بر افراد جامعه است که گمان می کنند اگر استخدام شوند، راحت تر زندگی می کنند! حضرت این را به چالش می کشند و بیان می کنند اگر بنای شما بر استخدام بود، ربح و اجرتان کاهش پیدا می کند و در گام دوم باعث می شوید الگوهای تولید متمرکز یا همان بخش خصوصی حاکم شود! اینها هم دسته سوم روایات بود.

من این دسته را به عنوان قسمت سوم روایات عام در الگوی تولید آورده ام، برای اینکه فکر می کنم توصیه اصلی مسئله زمان است و به لحاظ اینکه انسان نباید زمانش را به مسائل اقتصادی اختصاص دهد و این در روایات خیلی مذموم شمرده شده است، مسئله مکان هم از باب زمان موضوعیت پیدا می کند و مطلوبیت اجیر نشدن در مسئله کسب هم در واقع اختیارات لازم برای رعایت زمان را به انسان ها می دهد. اگرچه امام علیه السلام پایه تفاهم را چیز دیگری (یعنی ربح) قرار دادند، ولی در این صورت جزء لازمه های این مسئله می شود لذا اگر شما استقلال در حوزه اقتصادی داشتید، راحت تر می توانید زمان را میان همه اموراتی که باید به آن پردازید، تخصیص دهید. کسی که در وضعیت استخدام است، او سخت تر می تواند این کار را کند و باید با اجازه کارفرما باشد. مثلاً در عصر ما کسی که در عسویه است، نمی تواند این کار را بکند! یا کسی که محل کارش در تهران است و خانه اش در کرج، ورامین یا اسلام شهر است، نمی تواند به این روایت حیاتی توزیع زمان عمل کند. در مجموع ما سه دسته روایت داریم که این سه دسته به نحو عام، یک قواعدی را برای طراحی الگوی تولید و مؤسسات خدماتی به ما ارائه می دهد. اگر خواستیم الگوی تولید خوبی داشته باشیم (منظورم با ملاک فقه المکاسب است) الگوی تولید خدماتمان باید حائز

۱۰. داوود منظور در گفتگو با خبرنگار مهر گفت: براساس تصمیمات شورای خصوصی سازی، وزارت نیرو درصدی از سهام متعلق به دولت در دو شرکت آبفای شهری سوده (کمتر زیانده) را پس از تأیید سازمان خصوصی سازی به بخش خصوصی واگذار می کند.

سه شرط باشد (فعلاً بر اساس این سه دسته روایت سه شرط را مطرح کردیم): ۱- الگوی تولید ما نباید تمام زمان کارگر و صاحب کسب را اشغال کند. ۲- مکان شغل نباید دور از خانه کارگر و صاحب کسب باشد. ۳- تولید و خدمات تا حدی که می توانیم، باید به نحو غیر متمرکز سازماندهی شود تا رزق افراد جریان بیشتری پیدا کند.

من باز به مناسبت عرض می کنم و بعداً بیشتر توضیح خواهم داد: در بعضی از کشورهای توسعه یافته - که معادل پس رفته و عقب افتاده است و ما عقب افتادگی و پس رفتگی را بر اساس شاخص سود ارتباطی معنا می کنیم - می بینیم که تولید گوشت یک کشور تنها به دست چهار کارتل است! ^{۱۱} گوشت یکی از غذاهای اصلی بشر است و گردش اعتبار آن باعث می شود چهار مجموعه اقتصادی کاملاً فربه شوند و همه سرمایه را در اختیار خودشان قرار دهند. این خیلی مهم است که ما به عدم تمرکز فکر کنیم. نتیجه «الگوی تولید متمرکز» فاصله طبقاتی می شود. نتیجه «الگوی تولید غیر متمرکز» عدالت خواهد شد. در ادامه بحث سعی می کنم این را بیشتر شرح بدهم.

۲/۲. روایات بخشی الگوی تولید؛ دسته دوم روایات مرتبط با ویژگی های الگوی تولید

دسته دوم روایاتی که بر اساس آن، اصول حاکم بر تولید را استنباط می کنیم و ان شاء الله آن را «مبنای معماری اقتصاد آینده ایران» قرار خواهیم داد، روایات بخشی الگوی تولید و خدمات است. امام علیه السلام ورود کردند و راجع به یک تجارت و شغل خاص، قاعده ای را اصل قرار دادند. وقتی ما می خواهیم بخش تولید را طراحی کنیم، باید این قاعده را رعایت کنیم و فوایدش را از دست ندهیم.

۲/۲/۱. روایات تولید نان در خانه و نهی از خرید آرد؛ اولین نمونه از روایات بخشی الگوی تولید

برای نمونه از معروف ترین روایاتی که شما می توانید در این حوزه به دست بیاورید، روایات مربوط به مسئله پخت نان در خانه است. خیلی روایات قابل توجهی در این بخش وجود دارد، من سعی می کنم با درایه دقتی در آن کنم. روایتی از امام صادق علیه السلام نقل شده؛ حضرت می فرمایند: «إِذَا كَانَ عِنْدَكَ ذَرْهَمٌ فَاشْتَرِ بِهِ الْحِنْطَةَ فَإِنَّ الْمَحَقَّ فِي الدَّقِيقِ» ^{۱۲} این روایت در دلالت خیلی دقیق است. بعضی از دلالت های روایت را بحث می کنم: حضرت به نحو تضمن در این روایت معهود گرفته اند که نان اساساً قرار است در خانه پخته شود، حال بحث این است که ماده اولیه نان از طریق گندم یا از آرد تهیه شود؟ حضرت اینجا می فرمایند: «فَاشْتَرِ بِهِ الْحِنْطَةَ» یعنی شما حتماً گندم بخر. نگو راحت تر هستم که آرد بخرم. اگر شما گفتید من می خواهم آرد بخرم و با آن نان درست کنم، حضرت می فرماید: «دچار محق یعنی فقر حداکثری و نابودی و از بین رفتن می شوید!» پیداست این کار چالش های فراوانی ایجاد می کند. خوب است تعمق در روایات داشته باشیم، یکی از آن چالش ها که خیلی مهم

۱۱. Four firms control over ۸۰ percent of all the beef slaughtered.

چهار شرکت بیش از ۸۰ درصد کل گوشت گاو کشتار شده [در آمریکا] را کنترل می کنند.

آدرس مطلب در سایت خبرگزاری اچ سی ان: yon.ir/WLSVP

۱۲. مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْخَطَّابِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْمُنْذِرِ الزَّيَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفَضِيلِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: إِذَا كَانَ عِنْدَكَ ذَرْهَمٌ فَاشْتَرِ بِهِ الْحِنْطَةَ فَإِنَّ الْمَحَقَّ فِي الدَّقِيقِ.

محمد بن فضیل از امام صادق علیه السلام روایت می کند که فرمود: «هرگاه يك درهم داشتی، با آن گندم بخر؛ چرا که نابودی در آرد است».

الکافی، ج ۵، ص ۱۶۷

است، این است که آرد ماندگاری کمتری دارد! شما در هر دوره ای از حیات بشر که قرار داشته باشید (چه الان و چه در دوره های گذشته) آرد دارای ماندگاری کمی است.^{۱۳} عوارض ناشی از ماندگاری کم آرد در حوزه سلامت، ظهور و بروز پیدا می کند. در دوره امام علیه السلام به یک شکل بوده است و باعث می شده آرد خاصیت های خودش را از دست بدهد و بدن به فقر غذایی مبتلا شود. این بخشی از آن «محق» است. در دوره ما مواد نگه دارنده می زنند تا دچار آفت کلی نشود و این باعث می شود که بشر به شکل دیگری دچار عدم سلامت شود. این نکته خیلی مسئله مهمی است. حضرت می فرمایند خرید آرد کمک می کند انسان به سمت نابودی برود و دچار مشکل شود. ما باید دقت کنیم که چرا حضرت می فرمایند «فَإِنَّ الْمَحَقَّ فِي الدَّقِيقِ» یکی از آن حیث ها این است که «آرد ناماناست» آرد به لحاظ ارزش غذایی، پایداری خیلی کمی دارد. وقتی شما میل به خرید آرد پیدا می کنید، وقتی در جامعه تقاضایش بالا برود، بازار آن افزایش پیدا می کند. کسانی که در کار تولید آرد هستند، بیشتر تولید می کنند. هر چه قدر هم حجم تولید آرد بالاتر می رود، مسئله نامانایی و ناماندگاری آن بزرگ تر و مشکل تر می شود! الان در عصر ما همین طور است. اکثر مردم نان را در خانه نمی پزند فلذا نیاز به تولید آرد فراوان شده و از این پایگاه، سلامت بشر به چالش کشیده شده است.^{۱۴} گاهی اوقات می بینید آرد را برای یک ماه از قبل آماده می کنند. من این را در وضعیت

۱۳. وَ قَرَأَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام سَبْعَ سَنَابِلٍ خُضِرَ ثُمَّ قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَقْتُونِي فِي رُءْيَايَ - إِنْ كُنْتُمْ لِلرُّءْيَا تَعْبُرُونَ فَلَمْ يَعْرِفُوا تَأْوِيلَ ذَلِكَ، فَذَكَرَ الَّذِي كَانَ عَلَى رَأْسِ الْمَلِكِ - رُؤْيَاهُ الَّذِي رَأَاهُ وَ ذَكَرَ يُوسُفَ بَعْدَ سَبْعِ سِنِينَ وَ هُوَ قَوْلُهُ وَ قَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا - وَ أَذْكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَيْ بَعْدَ حِينٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ فَجَاءَ إِلَى يُوسُفَ فَقَالَ أَيُّهَا الصَّدِيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ - يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عِجَافٍ وَ سَبْعِ سُنبُلَاتٍ خُضِرَ وَ أُخْرَى يَأْسَاتٍ قَالَ يُوسُفُ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَابًّا أَيْ وَلَاءَ فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِي سُنبُلِهِ - إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ أَيْ لَا تَذَوِّشُوهُ - فَإِنَّهُ يَنْفَسِدُ فِي طُولِ سَبْعِ سِنِينَ - وَ إِذَا كَانَ فِي سُنبُلِهِ لَا يَنْفَسِدُ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ - يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ أَيْ سَبْعَ سِنِينَ مَجَاعَةً شَدِيدَةً - يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ فِي السَّبْعِ السِّنِينَ الْمَاضِيَةِ - قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام إِنَّمَا نَزَلَ مَا قَرَّيْتُمْ لَهُنَّ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ - فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَ فِيهِ يَعْرِضُونَ أَيْ يُمَطَّرُونَ.

امام صادق علیه السلام: ای بزرگان در رویای من نظرتان را بگویم - اگر معبر رویا هستید - اما آنها تعبیر آن رویا را نمی دانستند. کسی که وظیفه اش حضور در بالادست پادشاه [برای نگهداری یا خادمی] بود، به یاد رویایی که خودش دیده بود افتاد و بعد از هفت سال به یاد حضرت یوسف علیه السلام افتاد ... مقداری مکث کرد و گفت: من برایتان تعبیر این رویا را خواهم آورد؛ مرا به سوی یوسف بفرستید؛ [پادشاه قبول کرد و وی را به نزد حضرت یوسف علیه السلام فرستاد و وقتی به نزد او آمد گفت:] ای یوسف صدیق، تعبیر این رؤیا را به من بگو که هفت گاو فربه هفت گاو لاغر را می خورند و هفت خوشه سبز گندم و هفت خوشه خشکیده گندم [در خواب دیده بود] یوسف علیه السلام گفت: باید ۷ سال متوالی بکارید و هرچه درو کردید، در خوشه اش نگه داشته و ذخیره کنید مگر مقدار اندکی را که می خورید - اگر این چنین کنید، گندم در طی هفت سال خراب نخواهد شد - و وقتی در خوشه سالم ماند، پس از آن هفت سال فراوانی، به هفت سال قحطی برخورد خواهید خورد ... [ترجمه مضمونی]

تفسیر القمی ج ۱ ص ۳۴۶

۱۴. بنابر گزارش سازمان غذا و دارو مواد افزودنی که در آرد استفاده می شود به شرح ذیل است:

۱- آزو دی کربنات ۲- استات کلسیم ۳- آسکوربات پتاسیم ۴- اسید ال - آسکوربیک ۵- اسید پیرو فسفات سدیم ۶- اسید سوربیک ۷- پراکسید بنزوئیل ۸- پراکسید کلسیم ۹- پالمیتات سوربیل ۱۰- پروپیونات کلسیم ۱۱- دی اکسید گوگرد ۱۲- سولفات سدیم آلومینیوم ۱۳- فسفات دی منیزیم ۱۴- فسفات سدیم آلومینیوم ۱۵- فسفات منو منیزیم ۱۶- فسفین ۱۷- کربنات کلسیم ۱۸- کلر.

بنابراین این گزارش و گزارش سالانه سازمان بین المللی بهداشت جهانی مبنی بر اینکه مواد افزودنی دارای ضرر های غیر قابل اغماضی هستند، مصرف آرد و نان به شکل موجود برای سلامت بشر مضر است، اثبات می شود.

وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، فهرست افزودنی های مجاز خوراکی، دی ۱۳۸۶/ آدرس مطلب در yon.ir/pwYuC

خوش بینانه می گویم! اینگونه مسئله ماندگاری موضوعیت پیدا می کند. در این صورت شما باید از یک ماه قبل آرد یک شهری را آماده کنید؛ چون نمی توان همان لحظه گندم را آرد کرد و در اختیار نانو قرار داد. این گندم از حیث سلامت ارزش غذایی خود را از دست خواهد داد. پس ببینید از حیث سلامت شما در هر دوره ای باشید دچار محق و نابودی و مشکل می شوید. البته من الان باید بررسی تاریخی کنم؛ به نظرم در دوره های گذشته هم مواد نگه دارنده وجود داشته است و فقط نوع آن فرق می کرده است. حداقل من در مدیریت آب دوره های گذشته که تحقیق و بررسی می کردم، دیدم مثلاً در مسئله این مخزن هایی که برای آب قبلاً طراحی می کردند، یکی از تدبیرها این بود که یک لایه نمک را واسطه قرار می دادند بین آن دیواره مخزن آب و سایر خاک هایی که ریخته می شد تا آلودگی انتقال پیدا نکند. یا مثلاً گفته می شود برخی محققین به بنده گفته اند - شکل کروی که به مخزن های آب در دوره های گذشته می دادند این کار مؤثر بوده در نگه داشتن آب در زمان های بالاتر. مفهوم مسئله مواد نگه دارنده به یک شکل دیگری در دوره های گذشته وجود داشته است. در مورد آب را که عرض کردم در موارد دیگر هم نیاز بررسی دارد.

به هر حال حیث «محق» در واقع یک حیث آن این است که آرد نامانا (دارای ماندگای کم) است و سلامت و ارزش های غذایی آرد با سرعت بیشتری از بین می رود. دقت های دیگری در این روایت هم می توان انجام داد.

روایتی دیگری هم در این حوزه وجود دارد؛ حضرت می فرماید: «يَا أَبَا الصَّبَّاحِ شَرَاءُ الدَّقِيقِ ذُلٌّ وَ شَرَاءُ الْحِنْطَةِ عِزٌّ وَ شَرَاءُ الْخُبْزِ فَقْرٌ وَ اَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْفَقْرِ»^{۱۵} در این روایت، حضرت کلمه «محق» را به کار نبرد بلکه کلمه عزت و ذلت و کلمه فقر را به کار برد. شما می دانید که کلمه عزت و ذلت ظهور در روابط انسانی دارد. چطور این ظهور به وجود می آید؟ چطور اگر ما آرد خریدیم دچار ذلت خواهیم شد؟ این کار یک تأملی نیاز دارد؛ به دلیل اینکه در اینجا دیگر نفرمود «محق» بلکه فرمود «ذُلٌّ». پیداست که وقتی طلب آرد زیاد می شود یعنی به اصطلاح اقتصادی تقاضا بالا می رود، آنگاه به دلیل اینکه تقاضا بالا می رود تولیدکنندگان آرد از این تقاضا شروع به چالش ایجاد کردن برای مشتری ها می کنند. توجه کنید؛ ممکن است کسی بگوید که در همه مسائل به این شکل می شود و وقتی تقاضا بالا رفت طرف عرضه کننده به سمت احتکار و سختگیری می رود اما توجه کنید که اساس تغذیه در اسلام مسئله آب و نان است^{۱۶}؛ مسئله نان با سایر مسائل خیلی فرق می کند؛ به دلیل اینکه خیلی تقاضا

۱۵. عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ خَالِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَبَلَةَ عَنْ أَبِي الصَّبَّاحِ الْكِنَانِيِّ قَالَ قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام يَا أَبَا الصَّبَّاحِ شَرَاءُ الدَّقِيقِ ذُلٌّ وَ شَرَاءُ الْحِنْطَةِ عِزٌّ وَ شَرَاءُ الْخُبْزِ فَقْرٌ فَتَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْفَقْرِ.

امام صادق عليه السلام فرمودند: ای ابا صباح، خرید آرد ذلت آور و خرید گندم عزت آور است و خرید نان، فقر آور است؛ پناه بر خدا از فقر.

کافی ج ۵ ص ۱۶۷

۱۶. أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْكُوفِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ الْمِثْمِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَصْبَاطٍ عَنْ عَبْدِ الصَّمَدِ بْنِ بُنْدَارٍ عَنْ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلْوَانَ قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام عَنْ طَعْمِ الْمَاءِ فَقَالَ سَلْ تَقَفُّهَا وَ لَا تَسْأَلْ تَعْتَنَّا طَعْمُ الْمَاءِ طَعْمُ الْحَيَاةِ.

حسین بن علوان: مردی مزه آب را از امام صادق عليه السلام پرسید. حضرت فرمود: برای فهمیدن و نه درمانده کردن پیرس. مزه آب مزه زندگی است.

الکافی، ج ۶، ص ۳۸۱

و قَالَ [الصادق] عليه السلام طَعْمُ الْمَاءِ الْحَيَاةُ وَ طَعْمُ الْخُبْزِ الْقُوَّةُ وَ ضَعْفُ الْبَدَنِ وَ قُوَّتُهُ مِنْ شَحْمِ الْكُلَيْتَيْنِ وَ مَوْضِعُ الْعَقْلِ الدَّمَاعُ وَ الْقِسْوَةُ وَ الرِّقَّةُ فِي الْقَلْبِ.

در مورد آن جریان دارد و همه طبقات هم از آن استفاده می کنند و فقیر و غنی هم ندارد لذا این باعث می شود تا طبقه ای که آن را عرضه می کند تحمیل هایی را از این پایگاه مدیریت کند. حالا من فقط می خواهم یک مقداری فتح باب شود که چرا کلمه روایت به یک باره تغییر کرد. ان شاء الله در دوره های دیگر به صورت استظهاری تفسیر می کنم اما در حال حاضر از باب استلزام و موضوع شناسی این بحث را مطرح می کنم. فرض کنید تقاضا نسبت به یک امری به این شکل بالا برود و در واقع این شدت تقاضا باعث می شود که طرف عرضه به سمت ظلم برود. حالا ان شاء الله در آینده سعی می کنیم این مطلب را بیشتر بحث کنیم.

پس ببینید امام علیه السلام می فرماید گندم بخرید؛ یعنی چرخه تولید نان را دو قسمت می کنند؛ یک قسمت آن از آغاز فرایند کشاورزی تا تولید گندم است که آن یک بحث دیگری بوده و در جای دیگری بحث می کنیم. حضرت می فرماید از مسئله تولید گندم تا پخت نان را غیر متمرکز و عمومی جلو ببرید نه به شکل صنعتی؛ یعنی یک قاعده برای الگوی تولید نان ارائه می دهد. الان ما به دلیل اینکه به شکل صنعتی تولید نان می کنیم یک عوارضی بر آن ایجاد می شود؛ مثلاً در حال حاضر ما فقط پنج نوع نان را تولید می کنیم؛ نان بربری، سنگک، ساندویچی، تافتون و لواش. در حالی که اگر الگوی تولید نان را غیر متمرکز کنیم شاید تا چند صد نان هم تولید شود. ما در یک تحقیقی بررسی کردیم که از لحاظ تنوع نان ایران یکی از پیشرفته ترین کشورها بوده است به دلیل اینکه وقتی غیر متمرکز تولید شود کیفیت هم اصل می شود و سلیقه ها و خلاقیت های انسان ها هم پای کار خواهد آمد. برای مثال شما همین ترکیب پیچیده نان سبوس دار و تره را که در برخی محاورات به آن نان و تره گفته می شود در واقع یک داروی بسیار مؤثر برای برخی از بیماری ها من جمله کاهش عفونت ها و خون سازی است.^{۱۷} ممکن است وقتی شما آن را

امام صادق علیه السلام مزه آب، زندگی است و مزه نان، قوت است و سست حالی و نیرومندی بدن، از چربی کلیه ها است و جایگاه خرد در مغز است و جایگاه سنگدلی و دلسوزی در دل است.

تحف العقول، ص ۳۷۰

فَضَائِلُ أَحْمَدَ قَالَ عَلَيْهِ السلام مَا أَصْبَحَ بِالْكُوفَةِ أَحَدٌ إِلَّا نَاعِمًا إِنَّ أَذْنَاهُمْ مَنْرَلَةٌ لِيَأْكُلَ الْبُرَّ وَيَجْلِسَ فِي الظَّلِّ وَيَشْرَبَ مِنْ مَاءِ الْفُرَاتِ.

امام علی علیه السلام در کوفه کسی نیست، جز آن که از رفاه برخوردار است. پایین ترین مردمان کوفه از نظر جایگاه [اقتصادی، چنان است که] نان گندم می خورد و در سایه می نشیند و از آب فرات می نوشد.

مناقب آل ابی طالب علیهم السلام، ج ۲، ص ۹۹

وَاعْلَمْ يَا مُفَضَّلُ أَنَّ رَأْسَ مَعَاشِ الْإِنْسَانِ وَحَيَاتِهِ الْخُبْزُ وَالْمَاءُ فَإِنَّظِرْ كَيْفَ دُبِّرَ الْأَمْرُ فِيهِمَا فَإِنَّ حَاجَةَ الْإِنْسَانِ إِلَى الْمَاءِ أَشَدُّ مِنْ حَاجَتِهِ إِلَى الْخُبْزِ وَذَلِكَ أَنَّ صَبْرَهُ عَلَى الْجُوعِ أَكْثَرُ مِنْ صَبْرِهِ عَلَى الْعَطَشِ...

ای مفصل! بدان که نان و آب اصل و رأس معاش و زندگی انسان به شمار می روند. به حکمتها و تدابیر نهفته در آن ها بنگر. نیاز آدمی به آب تشدیدتر از نیازش به نان است؛ زیرا شکیبایی او بر گرسنگی بیش از صبر او در تشنگی است. این به خاطر آن است که بدن انسان به آب بیشتر از نان محتاج است.

توحید المفضل، ص ۸۷

۱۷. الْمَكَارِمُ، عَنْ مُوسَى بْنِ بَكْرِ قَالَ: أَتَيْتُ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ علیه السلام فَقَالَ لِي مَا لِي أَرَاكَ مُضْطَّارًّا كُلِّ الْكُرَاتِ فَأَكَلْتَهُ فَبَرَأْتُ.

در مکارم: از موسی بن بکر که نزد ابی الحسن علیه السلام آمد و بمن فرمود چرا رنگت، بسیار زرد است تره بخور و خوردم و خوب شدم، از پیغمبر صلی الله علیه و آله که فضل تره بر دیگر سبزیها چون فضل نانست بر دیگر چیزها.

بحار الانوار، ج ۶۳، ص ۲۰۵

به صورت غیر متمرکز بحث کنید کسی که سر رشته طب هم دارد به سمت این برود که از پایگاه نان برخی از مسائل را اصلاح کند و ترکیب‌هایی را برای نان درست کند که در فضای متمرکز اصلاً این ترکیب‌ها وجود ندارد. این موضوع را باید بعداً بحث کنیم. البته در ایران مسئله نان به مسئله روابط انسانی خیلی گره خورده است؛ مثلاً در خود منطقه بروجرد برخی نان‌ها را داریم که مربوط به مناسبت‌های مذهبی است و اصلاً برای آن مراسمات مذهبی آن نان را استفاده می‌کنند. حالا آن بحث موضوع شناسی و اثرات تمرکز است که بنده فقط می‌خواستم اشاره کرده و وارد آن نشوم.

این یک دسته از روایات بود منتها روایت بخشی بود و فقط راجع به نان صحبت می‌کرد، داشت راجع به یک اصولی صحبت می‌کرد که منجر می‌شود ما تولید نان را به صورت صنعتی نپذیریم بلکه تولید نان را به صورت سامانه‌های محلی و غیر متمرکز بپذیریم. البته تصریح روایت هم این است که اصل تولید خانگی نان است.

۲/۲/۲. روایات نگهداری دام در خانه؛ دومین نمونه از روایات بخشی الکوی تولید

دسته دیگری از روایات که کمک می‌کند مسئله الکوی تولید و خدمات را فهم کرده و برای آن استفاده کنیم توصیه‌های در مورد دام است. حضرت می‌فرماید مسئله تولید دام به نحو خانگی اتفاق بیفتد. این مسئله خیلی مهمی است. برای مثال حضرت می‌فرماید از پیامبر نقل شده است که شما در خانه گوسفند نگه دارید و در مسئله گوسفند رزق آن متعلق به خداوند متعال بوده و سود آن متعلق به شماست. ممکن است یک کسی در این قسمت اشکال کند و بگوید این کار برای آن زمانی بوده است که مشاغل به این شکل بوده‌اند در حالی که روایت از یک عبارتی شروع می‌شود که به ما نشان می‌دهد که روایت متعلق به همه زمان‌هاست. روایت می‌فرماید: «سُئِلَ النَّبِيُّ أَيُّ الْمَالِ خَيْرٌ»^{۱۸} به نحو مطلق از حضرت سؤال می‌کنند مال خیر و مالی که شر

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَسَّانَ عَنْ مُوسَى بْنِ بَكْرِ قَالَ: اِشْتَكَيْ غُلَامٌ لِأَبِي الْحَسَنِ عليه السلام فَسَأَلَ عَنْهُ فَقِيلَ بِهِ طَحَالٌ فَقَالَ أَطْعَمُوهُ الْكُرَاتِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فَأُطْعِمْنَاهُ فَقَعَدَ الدَّمُ ثُمَّ بَرَأَ.

موسی بن بکر گوید: یکی از خدمتکاران امام کاظم علیه السلام بیمار شد، حضرت علیه السلام از حال او پرسیدند، عرض شد: بیماری طحال دارد. فرمود: سه روز به او تره بخورانید. ما به او تره خوراندیم آن‌گاه خون قطع شد و بهبود یافت.

الکافی، ج ۶، ص ۳۶۵

۱۸. عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الثَّوْقَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: سُئِلَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وآله أَيُّ الْمَالِ خَيْرٌ قَالَ الزَّرْعُ زَرْعُهُ صَاحِبُهُ وَأَصْلَحُهُ وَأَذَى حَقُّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ الزَّرْعِ خَيْرٌ قَالَ رَجُلٌ فِي عَنَمٍ لَهُ قَدْ تَبَعَ بِهَا مَوَاضِعَ الْقَطْرِ يُقِيمُ الصَّلَاةَ وَيُؤْتِي الزَّكَاةَ قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ الْغَنَمِ خَيْرٌ قَالَ الْبَقَرُ تَغْدُو بِخَيْرٍ وَتَرُوحُ بِخَيْرٍ قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ الْبَقَرِ خَيْرٌ قَالَ الرَّاسِيَاتُ فِي الْوَحْلِ وَالْمُطْعِمَاتُ فِي الْمَخْلِ نِعَمُ الشَّيْءِ التَّخْلُ مَنْ بَاعَهُ فَإِنَّمَا ثَمَنُهُ بِمَنْزِلَةِ رَمَادٍ عَلَى رَأْسٍ شَاهِقٍ اِشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ إِلَّا أَنْ يُخْلِفَ مَكَانَهَا قَيْلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ التَّخْلِ خَيْرٌ قَالَ فَسَكَتَ قَالَ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَيْنَ الْإِبِلُ قَالَ فِيهِ الشَّقَاءُ وَالْجَفَاءُ وَالْعَنَاءُ وَبَعْدَ الدَّارِ تَغْدُو مُدْبِرَةً وَتَرُوحُ مُدْبِرَةً لَا يَأْتِي خَيْرُهَا إِلَّا مِنْ جَانِبِهَا الْأَشْأَمِ أَمَا إِنَّهَا لَا تَعْدُمُ الْأَشْقِيَاءَ الْفَجْرَةَ.

سکونی از امام صادق علیه السلام روایت می‌کند که فرمود: «از پیامبر صلى الله عليه وآله سؤال شد: چه مالی بهتر است؟ پیامبر صلى الله عليه وآله پاسخ داد: زراعتی که صاحبش آن را کشت و به آن رسیدگی کند و در روز برداشت، حَقِّش را بپردازد. گفته شد [گفت]: پس از زراعت چه مالی بهتر است؟ پیامبر صلى الله عليه وآله فرمود: دامداری که در میان گوسفندانش باشد و همراه آن‌ها به جاهای با آب و علف برود و نمازش را برپا دارد و زکاتش را بپردازد. گفت: پس از گوسفند چه مالی بهتر است؟ پیامبر صلى الله عليه وآله فرمود: گاو که صبح و شام سود می‌رساند و بهره می‌دهد. گفت: پس از گاو داری چه مالی بهتر است؟ پیامبر اکرم صلى الله عليه وآله فرمود: نخل‌هایی که در گِل، ثابت و استوار می‌شوند و در زمان قحطی و خشکسالی مردم را سیر می‌کنند. چه خوب چیزی است درخت

در آن نیست چیست؟ حضرت هم مواردی را بحث می‌کند؛ مسئله زراعت را بحث می‌کند و بعد از مسئله زراعت مسئله غنم (گوسفند) و نگهداری حیوانات را مورد اشاره قرار می‌دهد. در اینجا هم حضرت می‌فرماید مسئله دام را به شکل خانگی پیگیری کنید. در مورد گوسفند و گاو بحث شده، در مورد بز در یک روایات دیگری بحث شده است روایت شریف که در محاسن آمده است در مورد فواید نگهداری بز بحث شده است. یک روایت را که عبدالله بن سنان از ابی عبدالله علیه السلام نقل کرده که آن را محضر شما می‌خوانم؛ حضرت می‌فرماید: «إِذَا اتَّخَذَ أَهْلُ بَيْتِ شَاةٍ أَتَاهُمُ اللَّهُ بِرِزْقِهَا وَزَادَ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَارْتَحَلَ عَنْهُمْ الْفَقْرُ مَرَحَلَةً»^{۱۹} می‌فرماید اگر کسی در خانه یک گوسفند را نگهداری کند خداوند متعال رزق آن گوسفند را متکفل شده و اثری که برای آن خانه دارد این است که آن‌ها یک مرحله و یک گام از فقر دور می‌شوند و کمک می‌کند که از فقر عبور پیدا کنند. بعد می‌فرماید: «فَإِنْ اتَّخَذُوا شَاتَيْنِ أَتَاهُمُ اللَّهُ بِأَرْزَاقِهِمَا وَزَادَ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَارْتَحَلَ الْفَقْرُ عَنْهُمْ مَرَحَلَتَيْنِ» می‌فرماید اگر شما دو گوسفند در خانه داشته باشید دو برابر آن وقتی که یک گوسفند دارید از فقر عبور خواهید کرد. بعد می‌فرماید: «وَإِنْ اتَّخَذُوا ثَلَاثَةً أَتَاهُمُ اللَّهُ بِأَرْزَاقِهَا وَارْتَحَلَ عَنْهُمْ الْفَقْرُ رَأْسًا» می‌فرماید فقر بالکل از خانه‌ای که سه گوسفند دارد برچیده می‌شود. ببینید این روایت دوباره بر روی یک کلمه‌ای می‌ایستد که موضوع آن در همه تاریخ بحث شده است و شما نمی‌توانید آن را به زمان حضرت نسبت دهید؛ حضرت می‌فرماید اگر می‌خواهید از فقر عبور پیدا کنید یکی از راه‌ها نگهداری گوسفند است. گوسفند بسیار موجود بابرکتی است که در روایات بحث شده است. حالا اگر ما یک قدم نرمش قهرمانانه کنیم این است که بگویم در مناطق محروم و روستایی باید این اتفاق بیفتد یعنی نگهداری دام به صورت غیرمتمرکز باشد.

در این روایت هم دقت بفرمایید؛ حضرت در حال بحث در مورد الگوی تولید دام هستند، الگوی تولید دام را به نحو غیرمتمرکز توصیه می‌کنند که یکی از اثرات آن این است که وقتی شما سامانه‌های تولید دام را به نحو محلی و خانگی احیا کنید این است که دیگر وابستگی به نهادهای دامی برای کشور ایجاد نمی‌شود.

خرما! هرکس آن را بفروشد، بهایش همانند خاکستر است بر قله کوهی بلند که در يك روز طوفانی باد به آن می‌وزد، مگر آن که [درختان دیگری را] جایگزین آن سازد. گفته شد: پس از درخت خرما چه مالی بهتر است؟ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ساکت شد. در این هنگام یکی گفت: ای رسول خدا! پس جایگاه شتر کجاست؟ پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: در آن بدبختی و ظلم و رنج و زحمت و دوری از خانه است. صبح و شام به انسان زیان وارد می‌سازد. به خیر و نیکی آن نمی‌توان دست یافت مگر از جانب چپ. [چرا که از سمت چپ بر او سوار می‌شوند و آن سمت به زمین نزدیک‌تر است زیرا شتر به سمت چپ می‌خوابد] آگاه باشید که از دست تیره‌بختان تبهکار بیرون نمی‌رود!»

الکافی، ج ۵، ص ۲۶۰

۱۹. عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عُثَيْسِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: إِذَا اتَّخَذَ أَهْلُ الْبَيْتِ شَاةً أَتَاهُمُ اللَّهُ بِرِزْقِهَا وَزَادَ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَارْتَحَلَ عَنْهُمْ الْفَقْرُ مَرَحَلَةً فَإِنْ اتَّخَذُوا شَاتَيْنِ أَتَاهُمُ اللَّهُ بِأَرْزَاقِهِمَا وَزَادَ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَارْتَحَلَ عَنْهُمْ الْفَقْرُ مَرَحَلَتَيْنِ فَإِنْ اتَّخَذُوا ثَلَاثَةً أَتَاهُمُ اللَّهُ بِأَرْزَاقِهَا وَزَادَ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَارْتَحَلَ عَنْهُمْ الْفَقْرُ رَأْسًا.

امام صادق علیه السلام: هر گاه خانواده‌ای يك گوسفند داشته باشد، خداوند روزی آن را به آنان می‌دهد و بر روزی خود آنان نیز می‌افزاید و تهی دستی از آنان يك مرحله می‌کوچد؛ و اگر دو گوسفند داشته باشند، خداوند روزی آن دو را به آنان می‌دهد و بر روزی خود آنان نیز می‌افزاید و تهی دستی، از آنان دو مرحله می‌کوچد. پس اگر سه گوسفند داشته باشند، خداوند روزی آنها را به آنان می‌دهد و تهی دستی، به کلی از آنان می‌کوچد.

الکافی، ج ۶، ص ۵۴۴

در حال حاضر به دلیل اینکه دامشهر و دامداری‌های صنعتی ایجاد می‌کنید مسئله تأمین نهادهای دامی مورد نیاز برای این دام‌ها خود مسئله‌ای است. بودجه سال ۹۸ را دیده و بررسی کنید؛ بحث نهادهای دامی کشور کاملاً وابسته شده است.^{۲۰} در حالی که وقتی سامانه‌های تولید دام را به نحو محلی احیا می‌کنید شما می‌توانید به یک مدل بسیار ساده‌ای غذای دام را تهیه کنید. یا مثلاً در مورد گوسفند به این شکل است که چرای آن در مراتع باشد؛ یعنی خود گوسفند حرکت کند. وقتی در طرح‌هایی مانند سیدرگذاری^{۲۱} و طرح‌های مشابه گوسفند را نگه‌داری می‌کنید گوسفند دچار برخی ابتلائات و بیماری‌ها می‌شود. وقتی شما سامانه تولید صنعتی دارید و مثلاً از صدها رأس نگه‌داری می‌کنید، به لحاظ چرای آن‌ها هم دچار مشکل می‌شوید. نیاز به مرتع‌های بسیار بزرگ دارد که کم پیدا شده و کار را سخت می‌کند و منشأ پیدایش برخی از چالش‌ها خواهد شد. این موضوع را آینده بیشتر بحث خواهیم کرد. به هر حال توصیه حضرت ما را به این می‌رساند که ما سامانه تولید دام را به نحو غیر متمرکز و به نحو خانگی احیا کنیم. باز هم عرض می‌کنم که ممکن است کسی اشکال کند و بگوید در حال حاضر «دارواسعه» (خانه بزرگ) برای همه مقدور نیست؛ اما ما می‌گوییم که لااقل در مناطق محروم و روستایی، امکان عمل به این روایات وجود دارد و می‌توانیم فقر را مدیریت کنیم. مبتنی بر همین روایات آیت‌الله خامنه‌ای در همین سخنرانی اول سال خود در حوزه اقتصاد فرمودند که دام را در اختیار خانواده‌ها قرار دهید و نیاز نیست وقتی می‌خواهید شغل تولید کنید به مدل‌های صنعتی آن فکر کنید.^{۲۲}

این هم یک دسته از روایات است که تکلیف امر مهم تولید دام معلوم شد؛ یعنی به این سمت می‌رویم که سامانه‌های تولید دام را به نحو محلی و خانگی داشته باشیم و نه به شکلی که صنعتی. این‌ها همه قواعد الگوی تولید است که در روایات بحث شده است اما ما اصلاً به آن‌ها توجه نمی‌کنیم و ما این روایات در کتاب‌های ما خاک خورده و ما آن‌ها بحث نکرده و گفتگو نمی‌کنیم و نتیجه آن می‌شود که الگوی تولید را وزارت صنعت طراحی می‌کند.

البته ما در قالب طرح «قری»،^{۲۳} ذیل نظریه تعرف^{۲۴} در واقع طرح ۴۹ (یعنی جز طرح‌ها و تصمیمات آخر بحث تعرف است) بحث همین احیای سامانه‌های محلی و خانگی دام را بحث کردیم که بحث اصلی آن احیای مراتع است. یعنی حتماً باید در

۲۰. به گزارش خبرنگار اقتصادی ایرنا، «یوسف داودی» امروز (چهارشنبه) در پنجمین کنگره بین‌المللی کلینیسین‌های دام‌های بزرگ، افزود: کل لایحه بودجه سال ۹۸ با احتساب ۱/۵ میلیون بشکه صادرات نفت به قیمت ۵۴ دلار حدود ۴۰۷ هزار میلیارد تومان بسته شده که به طور تقریبی ۲۵ درصد این رقم صرف واردات نهادهای دامی و محصولات کشاورزی می‌شود.

آدرس مطلب در سایت خبرگزاری ایرنا: yon.ir/Gdfjd

۲۱. Controlled Intravaginal Drug Release (CIDR) devices are progesterone delivering, intravaginal vehicle...

دستگاه‌های پخش داروی کنترل شونده اینتراوژینال (سیدر) یکی از وسایل تحویل پروژسترون اینتراوژینال است...

آدرس مطلب از سایت مرکز تحقیقاتی بین‌المللی بز دانشگاه لانگستون: yon.ir/kcmDV

۲۲. تولید هم که ما می‌گوییم، فقط تولید صنعتی را نمی‌گوییم؛ تولید صنعتی، تولید کشاورزی، دامداری، صنایع بزرگ، صنایع متوسط، صنایع کوچک، حتی صنایع دستی، حتی صنایع خانگی، حتی تربیت دام -چند دام در خانه‌های روستایی- که خود این به مراتب کمک خواهد کرد به گسترش رفاه عمومی در جوامع. این‌ها را باید بنشینند برنامه‌ریزی کنند؛ البته سهم صنایع دانش‌بنیان خیلی زیاد است، باید توجه بشود.

آدرس مطلب در سایت دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای: yon.ir/damkhneh

۲۳. یکی از طرح‌های عملیاتی پنجاه‌گانه نظریه تعرف (نظریه حوزه محرومیت زدایی نقشه الگوی پیشرفت اسلامی) است؛ این طرح مربوط به بهینه‌تولیدات روستایی بر اساس الگوهای اسلامی است.

مسئله مراتع شکل مجوزهایی را که برخی از وزارت خانه‌ها صادر می‌کنند تغییر پیدا کند. در واقع ترتیبات اجرایی احیای سامانه‌های غیرمتمرکز تولید دام را در آنجا بحث می‌کنیم.

۲/۲/۳. روایات توصیه به تازه خوری؛ سومین نمونه از روایات بخشی‌الگوی تولید

دسته سومی از روایات وجود دارد که جز روایات بخشی هستند که از آن‌ها هم می‌توانید اصول تولید را استنباط کنید. مثلاً روایات باب تازه خوری که ما مکرر آن را بحث می‌کنیم که به دلیل اینکه در دوره‌های دیگران را بحث کرده‌ام در اینجا به شکل مختصر آن را بحث می‌کنم؛ ما توصیه شده‌ایم به اینکه شیر تازه بخوریم، گوشت تازه مصرف کنیم در برخی از موارد ما توصیه شده‌ایم که ماهی تازه مصرف کنیم.^{۲۵} برای مثال ماهی تازه آثار سوء احتمالی غلبه صفراوی که در مسئله حجامت برای کسی ایجاد می‌شود را مرتفع می‌کند.^{۲۶} به هر حال الان نمی‌خواهم موارد آن را بحث کنم، بلکه می‌خواهم بگویم اگر کسی به این قائل

۲۴. نظریه محرومیت‌زدایی اولین نقشه‌الگوی پیشرفت اسلامی.

۲۵. عن عبد الله بن سنان عن الإمام الصادق عليه السلام: شكا نبي من الأنبياء إلى الله عز وجل الضعف، فقيل له: اطح اللحم باللبن؛ فأتتهما يسدان الجسم. قال: فقلت: هي المضيرة. قال: لا، ولكن اللحم باللبن الحليب.

به نقل از عبد الله بن سنان: امام صادق علیه السلام فرمود: «پیامبری از پیامبران، از ضعف، به درگاه خداوند عز و جل شکایت برد. پس به او گفته شد: گوشت را در شیر بپز؛ چرا که این دو، جسم را استحکام می‌دهند». گفتم: این، همان غذایی است که «مضیره» نام دارد؟ فرمود: «نه؛ بلکه گوشت همراه با شیر تازه است».

الکافی، ج ۶، ص ۳۱۶

نکته: مضیره غذایی است پختنی که از شیر مانده و ترش شده درست میشود.

مجمع البحرين، ج ۳، ص ۱۷۰۲

قال الإمام الكاظم عليه السلام: «مَنْ تَغَيَّرَ عَلَيْهِ مَاءُ ظَهْرِهِ، يَنْفَعُ لَهُ اللَّبَنُ الْحَلِيبُ بِالْعَسَلِ».

امام کاظم علیه السلام فرمود: هر کس آب کمرش بر وی دیرگون شود، شیر تازه با عسل برایش سودمند است.

الکافی، ج ۶، ص ۳۳۷

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِذَا ضَعُفَ الْمُسْلِمُ فَلْيَأْكُلِ اللَّحْمَ بِاللَّبَنِ. وَ فِي رِوَايَةٍ عَنِ الصَّادِقِ ع أَنَّهُ اللَّبَنُ الْحَلِيبُ.

امیرالمومنین علیه السلام فرمود: هرگاه مسلمانی ضعیف شد پس گوشت را با شیر بخورد. و در روایتی از امام صادق علیه السلام نقل شده که فرمود: منظور شیر تازه دوشیده شده است.

بحار الأنوار، ج ۵۹، ص ۲۸۱

فتاوی لغوی معروف (۷۷۰ق) در معنای حلیب می‌گوید: «يُقَالُ لَبَنٌ حَلِيبٌ وَ زُطْبٌ جَنَى لِلطَّرِيِّ مِنْهُمَا دُونَ الَّذِي بَعْدَ عَنِ الطَّرَاوَةِ» وقتی گفته می‌شود: لبن (شیر) حلیب و زطب جنی به تازه آنها گفته می‌شود نه آن شیر یا خرمایی که از طراوت و تازگی دور شده باشد.

المصباح المنیر، ج ۲، ص ۶۷۱

۲۶. مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى قَالَ: كَتَبَ بَعْضُ أَصْحَابِنَا إِلَى أَبِي مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَشْكُو إِلَيْهِ دَمًا وَ صَفْرَاءَ فَقَالَ إِذَا احْتَجَمْتَ هَاجَتِ الصَّفْرَاءُ وَ إِذَا اخْرُتِ الْحِجَامَةُ أَضْرَبِي الدَّمَ فَمَا تَرَى فِي ذَلِكَ فَكَتَبَ عَ احْتَجِمِ وَ كُلِّي عَلَى أَثَرِ الْحِجَامَةِ سَمَكًا طَرِيًّا كَبَابًا قَالَ فَأَعَدْتُ عَلَيْهِ الْمَسَالَةَ بِعَيْنِهَا فَكَتَبَ عَلَيْهِ احْتَجِمِ وَ كُلِّي عَلَى أَثَرِ الْحِجَامَةِ سَمَكًا طَرِيًّا كَبَابًا بِمَاءٍ وَ مِلْحٍ قَالَ فَاسْتَعْمَلْتُ ذَلِكَ فَكُنْتُ فِي عَافِيَةٍ وَ صَارَ غَذَائِي.

یکی از شیعیان به امام عسکری علیه السلام نامه نوشت و از خون و صفرا به وی اظهار ناراحتی کرد و نوشت: چون حجامت می‌کنم، صفرا به جوش می‌آید و چون حجامت را به تأخیر می‌افکنم، خون، مرا زیان می‌رساند. چاره را در چه می‌بینی؟ امام نوشت: «حجامت کن و در پی حجامت، ماهی تازه کباب شده بخور». این پرسش را دیگر بار تکرار کردم. او نوشت: «حجامت کن و در پی حجامت، ماهی تازه کباب شده همراه با آب و نمک بخور». این کار را عیناً انجام دادم و از آن پس، همواره در عافیت بودم و آن، خوراک من شده بود.

الکافی، ج ۶، ص ۳۲۴

شد که تازه‌خوری امری مطلوب است تازه‌خوری در قالب الگوهای تولید صنعتی امکان ندارد و شما حتما باید الگوهای تولید غیر متمرکز را مبنا قرار دهید و سامانه‌های محلی را احیا کنید. اساسا اگر کسی می‌خواهد تازه‌خوری داشته باشد باید از پدیده تولید صنعتی عبور پیدا کند که حالا ان شاء الله بعدا به صورت تفصیلی راجع به این صحبت می‌کنم.

۲/۳. اصل بودن تولید غیر متمرکز؛ نتیجه دو دسته آیات و روایات عام و بخشی در ویژگی‌های الگوی تولید و تفاوت بنیادین با الگوی تولید صنعتی

بنابراین بنده به استظهار دو دسته از روایات چندین ویژگی را برای الگوی تولید بحث کردم و نتیجه این ویژگی‌های چندگانه که در روایات هست ما را به این نتیجه می‌رساند که الگوی تولید مدنظر اسلام یک الگوی غیرمتمرکز است و ما نمی‌توانیم تولید و خدمات را به نحو متمرکز و صنعتی در جامعه داشته باشیم. حتما می‌دانید که الگوی اقتصاد سرمایه‌داری بر مبنای توسعه صنعتی شکل گرفته؛ اینهایی که می‌گویند اقتصاد اسلام در نود درصد موارد با اقتصاد سرمایه‌داری برابر است و هیچ تفاوتی با این اقتصاد نمی‌کند^{۲۷} معلوم است روایت نمی‌خوانند و وقت نگذاشته‌اند که مثلا کتاب شریف محاسن یا کتاب شریف کافی یا کتاب شریف تهذیب الاحکام را بخوانند - همین کتاب‌های مختلفی را که ما به روایات آن استظهار می‌کنیم - با این حال چگونه به اسلام نسبت می‌دهند؟! من ذائقه‌ام تلخ است، فکر می‌کنم این آقایان حتی نام برخی از اصول روایی ما را هم بلد نیستند و با این حال به اسلام نسبت می‌دهند و می‌گویند الگوی تولید اسلامی اینگونه است. آقا! برای این مباحث قواعد وجود دارد. بنای من بر اختصار است وگرنه روایات باب الگوی تولید را بسیار تفصیلی‌تر بررسی می‌کردم و ان شاء الله خدا به ما توفیق بدهد این کار را در آینده انجام دهیم ولی به همین اجمالی هم که مطرح کردیم یکسری قواعد وجود دارد. زمان شغل در قراردادها باید تغییر کند، جانمایی مؤسسات خدماتی و کارگاه‌ها باید تغییر پیدا کند، باید در نظام ارزشی ما جایافتد که کسی که استخدام می‌شود رزقش محدود می‌شود. در بخش الگوهای بخشی هم که مثال زدم. حالا همه اینها ما را به یک الگوی تولید جدید می‌رساند یعنی بافت تولید کشور تغییر پیدا خواهد کرد. پس ما به تولید با روش غیرمتمرکز می‌رسیم؛ تولید با روش غیرمتمرکز هم یعنی در تولید، سامانه‌های تولید خانگی و محلی اصل هستند یا لااقل در بخش غذا و لباس اینگونه است. در بخش لباس هم با مفاد برخی از روایات دیگر، می‌شود این را اثبات کرد.^{۲۸} پس ما بحث را از الگوی تولید شروع می‌کنیم و آن را یک الگوی غیرمتمرکز می‌دانیم.

من از اینجا می‌خواهم یک بحث نظام مقایسه‌ای با نظام سرمایه‌داری داشته باشم: اگر شما الگوی تولید غیرمتمرکز را پذیرفتید لااقل سه دسته خاصیت را تقدیم جامعه‌تان کرده‌اید که در الگوی تولید صنعتی، این سه دسته خاصیت وجود ندارد.

۲۷. به گزارش گروه دانشگاه خبرگزاری دانشجو، عادل پیغامی عضو هیئت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه امام صادق و رئیس مرکز تحقیقات میان رشته‌ای علوم انسانی و اسلامی این دانشگاه در نشست تحت عنوان تربیت اقتصادی در دانشکده روانشناسی دانشگاه تهران، در تاریخ ۹ آذر ۱۳۹۷ اظهار داشت: «اگر علم اقتصاد را به کودکانمان آموزش بدهیم در بیش از ۹۵ درصد مشکلی ندارد و تفاوتی با اقتصاد اسلامی ندارد».

آدرس مطلب از خبرگزاری دانشجو: yon.ir/IWpEI

۲۸. وَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: نِعَمَ اللَّهُ الْمَغْزُلُ لِلْمَرْأَةِ الصَّالِحَةِ.

پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود: خوب وسیله‌ای است چرخ ریسندگی برای زن صالح.

۲/۳/۱. پایه‌ریزی عدالت در الگوی تولید؛ اولین فایدهٔ الگوی تولید غیرمتمرکز نسبت به تولید صنعتی

اولین و شاید مهم‌ترین فایده‌ای که در الگوی تولید غیرمتمرکز است مسئله عدالت است. شما می‌دانید تئوری‌هایی که راجع به عدالت در اقتصاد سرمایه‌داری و در نظریه دولت رفاه و برخی از تئوری‌های دیگر بحث شده اینها می‌گویند ما مسئله فاصله طبقاتی را در مرحله بازتوزیع درآمدها مدیریت می‌کنیم.^{۲۹} توجه کنید! در اینجا یک افسانه مطرح است: یعنی کمک می‌کنیم یک سرمایه‌دار، یک سود حداکثری ببرد، بعد با وضع مالیات‌های مختلف سعی می‌کنیم یک قدری در مرحله توزیع، عدالت را محقق کنیم.^{۳۰} من خیلی نمی‌خواهم مناقشه نظری کنم بلکه می‌خواهم یک حرف ساده بزنم: می‌گویم حتی ایده‌های دولت رفاه هم شکست خورده است. اگر قرار بود در مرحله بازتوزیع درآمدها، عدالت محقق شود مثلاً دولت رفاه در انگلستان نباید کمک‌های دولت به بخش بهداشت و سلامت و آموزش را محدود می‌کرد. سرمایه‌دارها در مسئله مالیات‌دهی مقاومت می‌کنند فرار مالیاتی اتفاق می‌افتد؛ هرچه هم شما قوانین سخت‌گیرانه بگذارید به شهادت اینکه الان در دنیا، فاصله طبقاتی یک امر محقق الوقوعی است. این همه نظریه‌پردازی کردید که عدالت از طریق بازتوزیع درآمدها حل می‌شود اما حل نشده است. پس این ایده یک ایده شکست خورده‌ای است. حالا ما مقابل این ایده در فقه‌المکاسب می‌گوییم عدالت را باید در الگوی تولید پایه‌گذاری کرد و نه در مرحله بازتوزیع درآمدها. وقتی شما الگوی تولید غیرمتمرکز را طراحی می‌کنید اساساً گردش اعتبارات حول بخش قابل توجهی از مردم تحقق پیدا می‌کند و نه فقط حول بخش خصوصی؛ که بهتر است به آنها خان‌های مدرن بگوییم. این فایده اول است. فرض بفرمایید شما در شهری، یک مجموعه صنعتی به نام دامشهر دارید که گوشت آن شهر را تأمین می‌کند. اما زمانی هم می‌گویید گوشت یک شهر دو میلیونی را می‌دهیم هفتاد روستای اطرافش تأمین کنند؛ قطعاً این مدل به عدالت نزدیک‌تر است؛ چون گردش اعتبارات آن عادلانه‌تر توزیع می‌شود و البته به نظر من، گوشت آن هم سالم‌تر، بهداشتی‌تر و باکیفیت‌تر خواهد بود. گاهی اوقات وقتی انسان، خوراک دام در این مجتمع‌های صنعتی را بر اساس نظام معنایی مترقی‌ای که در طب اسلامی داریم بررسی می‌کند متوجه می‌شود که اینها به دام‌ها غذا نمی‌دهند [بلکه مواد بی‌ارزش می‌دهند]. حالا ان‌شاءالله باید این را در یک سرفصل دیگری بحث کنیم.

۲/۳/۲. حفظ ریشه‌ای محیط زیست؛ دومین فایدهٔ الگوی تولید غیرمتمرکز نسبت به تولید صنعتی

فایده دوم تولید با روش غیر متمرکز حفظ محیط زیست است. لازمه تولید صنعتی، بسته‌بندی صنعتی است و تقریباً یک وجدان عمومی بر این مسئله معترف است که اصل در تخریب محیط زیست هم همین بسته‌بندی‌های صنعتی هستند. حالا

۲۹. اقتصاد رفاه (WELFARE ECONOMICS): شرایط لازم برای کارایی اقتصادی در تولید کالاها و در مبادلهٔ کالاها و برای عدالت در توزیع درآمد را مورد بررسی قرار می‌دهد.

اقتصاد خرد، ص ۲۲۱

۳۰. Thus, with an equal performance of labor, and hence an equal in the social consumption fund, one will in fact receive more than another, one will be richer than another, and so on. To avoid all these defects, right, instead of being equal, would have to be unequal.

بنابراین، با عملکرد برابر کارگران و برابری در مصرف سرمایه‌های اجتماعی، فردی در حقیقت بیش از دیگری دریافت می‌کند، یکی ثروتمندتر از دیگری و غیره. برای جلوگیری از این همه نقصان، به جای نابرابری به جای برابر بودن، درست است.

ادرس مطلب از کتاب emphases in the original، ص ۵۳۱

نوشته کارل مارکس

در حقیقت وضع قوانین مالیاتی از راهکارهای ضروری برای رسیدن به عدالت اجتماعی به شمار می‌آید.

ادرس مطلب در سایت سازمان امور مالیاتی: xeyon.ir/BZM

آقایان مثل آن بحث قبلی که می خواستند عدالت را در بازتوزیع درآمد حل کنند می خواهند حفظ محیط زیست را در بازیافت مدیریت کنند. ایده هایی مثل تفکیک زباله از مبدأ را مطرح می کنند، جنبش های و کمپین های طرفدار محیط زیست را مطرح می کنند! انسان یک مقدار متعجب می شود از اینکه می بیند یک جمعیت هایی به نحو نمادین به طبیعت می روند و بطری های نوشابه های صنعتی و کنسروها و این قبیل بسته بندی ها را از محیط زیست جمع آوری می کنند و ادعا هم می کنند که دارند برای محیط زیست تلاش می کنند. در حالی که راه اصلی آن این است که شما از الگوی تولید صنعتی لااقل در بخش غذا عبور پیدا کنید. بسته بندی های ما در الگوی تولید خانگی و الگوی تولید غیرمتمرکز، مضر به طبیعت نیستند؛ چون بسته بندی های یکبار مصرف نیستند. پس این هم فایده دوم بود.

۲/۳/۳. کاهش قیمت تمام شده؛ سومین فایده الگوی تولید غیرمتمرکز نسبت به تولید صنعتی

فایده سوم الگوی تولید غیرمتمرکز این است که قیمت تمام شده کالا و خدمات کاهش پیدا می کند چرا؟ چون در الگوی تولید صنعتی، قیمت تبلیغات، قیمت حمل و نقل، قیمت تکنولوژی های هایتکی که در تولید استفاده می شود و قیمت مدیریت آن بخش های صنعتی به قیمت نهایی کالا اضافه می شود. در حالی که در الگوی تولید خانگی یا الگوی تولید با سامانه های محلی، لااقل این چهار هزینه وجود ندارد؛ پس قیمت تمام شده کالا کاهش پیدا می کند و به نظر ما -ذیل همین دسته سوم خاصیت ها- کیفیت کالا هم ارتقا پیدا می کند. چون در الگوی تولید خانگی، مواد نگهدارنده حذف می شوند؛ پس کیفیت غذا هم ارتقا پیدا می کند. شاید خود همین مطلب دسته چهارم خاصیت ها باشد. پس این هم یک مقایسه ای است بین پیشنهادهای فقه المکاسب برای الگوی تولید و مکاتب مختلف اقتصادی ای که دارند راجع به الگوی تولید بحث می کنند. این بحث ویژگی های الگوی تولید را ان شاء الله در روزهای آینده محضر شما طرح می کنم.

وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

پیوست‌ها

پیوست ۱: سنجه‌های تعریف شده از طرف وزارت کار

در نشریه مرکز آمار و اطلاعات راهبردی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به هفده شاخص کلیدی بازار کار اشاره شده است.

شاخص های کلیدی بازار کار: روند ده ساله (۹۳-۱۳۸۴) *Key Indicators of the Labour Market (KILM)*

عنوان	صفحه
پیشگفتار	۱
مقدمه	۳
شاخص کلیدی ۱: نرخ مشارکت اقتصادی نیروی کار	<i>KILM۱: Labour force participation rate</i>
شاخص کلیدی ۲: نسبت اشتغال	<i>KILM۲: Employment – to – population</i>
شاخص کلیدی ۳: وضع شغلی	<i>KILM۳: Status in employment</i>
شاخص کلیدی ۴: اشتغال برحسب بخش اقتصادی	<i>KILM۴: Employment by sector</i>
شاخص کلیدی ۵: اشتغال در گروههای عمده شغلی	<i>KILM۵: Employment by occupation</i>
شاخص کلیدی ۶: کارکنان پاره وقت	<i>KILM۶: Part- time workers</i>
شاخص کلیدی ۷: ساعات کار	<i>KILM۷: Hours of work</i>
شاخص کلیدی ۸: اشتغال در اقتصاد غیر رسمی	<i>KILM۸: Employment in the informal economy</i>
شاخص کلیدی ۹: بیکاری	<i>KILM۹: Unemployment</i>
شاخص کلیدی ۱۰: بیکاری جوانان	<i>KILM۱۰: Youth Unemployment</i>
شاخص کلیدی ۱۱: بیکاری بلند مدت	<i>KILM۱۱: Long-term Unemployment</i>
شاخص کلیدی ۱۲: اشتغال ناقص زمانی	<i>KILM۱۲: Time-related under Unemployment</i>
شاخص کلیدی ۱۳: جمعیت خارج از نیروی کار	<i>KILM۱۳: Persons outside the labour force</i>
شاخص کلیدی ۱۴: دستیابی تحصیلی و بی سوادی	<i>KILM۱۴: Educational attainment and illiteracy</i>
شاخص کلیدی ۱۵: دستمزد و هزینه های جبران خدمات	<i>KILM۱۵: Wages and compensation costs</i>
شاخص کلیدی ۱۶: بهره وری کار	<i>KILM۱۶: Labour productivity</i>
شاخص کلیدی ۱۷: فقر، توزیع درآمد شافلان در طبقه بندی های اقتصادی و فقر کار	<i>KILM۱۷: Poverty, income distribution employment by economic class and working poor</i>
منابع:	۱۴۸

وَعَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ سَعْدٍ عَنْ بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ لِفَضِيلٍ: جَلِيسُونَ وَتُحَدِّثُونَ؟ قَالَ: نَعَمْ جُعِلَتْ فِدَاكَ
 قَالَ: إِنَّ تِلْكَ الْجَالِسِ أَحِبُّهَا، فَأَحْيُوا أَمْرًا يَأْفُضِيلُ، فَرَحِمَ اللَّهُ مَنْ أَحْيَا أَمْرًا.
 يَا فَضِيلُ، مَنْ ذَكَرْنَا أَوْ ذُكِّرْنَا عِنْدَهُ فَخَرَجَ مِنْ عَيْنِهِ مِثْلُ جَنَاحِ الذَّبَابِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَهُ وَلَوْ كَانَ أَكْثَرَ مِنَ زَيْدِ الْبَحْرِ

قرب الإسناد: امام صادق علیه السلام به فضیل فرمود: آیا با هم می نشینید و گفتگو می کنید؟ عرض کرد: آری، فدایت شوم.
 فرمود: من این مجالس را دوست دارم. ای فضیل! راه ما را زنده نگه دارید. رحمت خدا بر آن که امر ما را زنده بدارد. ای
 فضیل! هر کس ذکر ما بگوید یا در حضور او ذکر ما شود و از چشمش به اندازه پر مگسی اشک درآید خداوند گناهان او
 را می بخشد اگر چه فزونتر از کف دریا باشد.

مصدر: قرب الاسناد، ج ۱، ص ۳۶

منبع فرعی: بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۲۸۲

وقتی حضرت تأکید می کنند: «أَنْ يَكُونَ مَتَجَرُّهُ فِي بَلَدِهِ» در واقع تأکید
 می کنند محل شغل، نزدیک محل زندگی فرد باشد. این هم یک دسته
 روایت است و امام علیه السلام با لسان و کلمات متفاوت این را بحث
 کرده اند که در واقع به کسانی که تقسیمات شهری را طراحی می کنند،
 کمک می کند تا با توجه به این قید، اجازه ندارند مکان طراحی مؤسسات
 خدماتی و کارگاه های تولیدی را طوری طراحی کنند که [باعث شود بین خانه
 شخص با محل کارش] فاصله بیافتد تا زمان زندگی کارگر و کارفرما به
 چالش کشیده شود.

* مسیرهای ارتباطی:

پایگاه اطلاع رسانی نقشه راه nro-di.blog.ir

کانال "الگو ۴" در پیام رسان ایتا @olgou4